

Kaukametsän opisto

KESTÄVÄ KEHITYS KAUKAMETSÄN OPISTOSSA

- Itsearvioinnin yhteenveto ja kehittämissuunnitelma

SISÄLLYS

JOHDANTO

KAUKAMETSÄN OPISTON TEHTÄVÄ, ARVOT, VISIO, PERUSSTRATEGIA, TAVOITTEET JA KESTÄVÄ KEHITYS

KESTÄVÄN KEHITYKSEN OSA-ALUEET

KESTÄVÄ KEHITYS KAUKAMETSÄN OPISTOSSA

KESTÄVÄ KEHITYS KAUKAMETSÄN OPISTOSSA AINEALUEITTAIN

ITSEARVIOINNIN TULOKSET 2023

KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Opetus

Toimintakulttuuri

Johtaminen

LÄHTEET

LIITTEET

JOHDANTO

Laatutyö ja kestävä kehitys

Kaukametsän opistossa on kehitetty opetuksen ja toiminnan laatua systemaattisesti vuodesta 2007 lähtien Euroopan laatupalkintomallin (EFQM) mukaan, 2016–2019 CAF:n ja vuodesta 2020 kestävä kehityksen kriteerien mukaan. Kaukametsän opisto on ollut kestävä kehityksen oppilaitos vuodesta 2014 lähtien. Visuaalisten taiteiden yleisen oppimäärän arviointi aloitettiin syksyllä 2012 soveltaen Virvatulimallia. Opisto on osallistunut vuoden 2009 Kansalaisopistojen laatupalkintokilpailuun ja sijoittui Suomen viiden parhaan kansalaisopiston joukkoon.

Vuonna 2012 opisto oli mukana kehittämässä kestävä kehityksen kriteeristöä vapaaseen sivistystyöhön ja loi samalla oman kestävä kehityksen ohjelman ja integroi kestävä kehityksen ohjelman osaksi opiston EFQM -laatutyötä. Vuonna 2014 opisto osallistui kestävä kehityksen sertifiointiin ja opistosta yksi henkilö osallistui oppilaitoksen kestävä kehityksen auditoijakoulutukseen. Syksyllä 2014 opistolle myönnettiin kestävä kehityksen sertifikaatti ja vuosina 2017 ja 2020 kestävä kehityksen sertifiointi uusittiin. Vuonna 2016 opisto sai OPH:n rahoituksen kestävä kehityksen arviointimallin kehittämiseen CAF-arviointimallin mukaisesti. Hanke päättyi 2018. Vuosina 2019–2020 opiston henkilökuntaa osallistui VST:n hankkeeseen ”Ekososiaalinen sivistys ja uudistava oppiminen”, jonka puitteissa opisto suoritti pilottina eDelphi -arvioinnin keväällä 2020. Lukuvuonna 2021–2022 opisto järjesti yhteistyössä Kajaanin nuorkauppakamarin kanssa kestävä kehityksen viikon, ja lukuvuonna 2022–2023 opiston painopiste on ollut digitaalisissa oppimisympäristöissä ja saavutettavuudessa. Tämän työn tueksi opistolle haettiin ja myönnettiin ESR rahoitusta toimintalinja 9. RACT-EU:n ESR –toimenpiteet, erityistavoitteena 12.3. Digitaalisten taitojen parantaminen. Rahoituksella toteutetaan 9.1.-31.12.2023 DIGOT-hanke: Digiosaaminen oppijan tukena – Murupolku digimaailmaan –hanke. Hankkeessa järjestetään koulutusta nuorille aikuisille ja työikäisille osallistujille mm.Peda.net ympäristön käyttöä lähi- ja verkko-opetuksen tueksi. Opisto on saanut avustusta myös Erasmus+ liikkuvuushankkeeseen, jossa voidaan tutustua mm. kestävyys – ja oppijuusteemoihin.

Kaukametsän opisto

Kaukametsän opiston juuret ulottuvat vuoteen 1920, jolloin Kajaanin kansalaisopisto aloitti toimintansa. Opistotoiminta lakkautettiin vuonna 1932. Kajaanin maalaiskuntaan vuonna 1971 perustetusta kansalaisopistosta tuli Kajaanin kaupungin kansalaisopisto kuntaliitoksen yhteydessä vuonna 1977.

Opisto siirtyi nykyisiin tiloihin vuonna 1987, jolloin myös nimi muutettiin Kaukametsän opistoksi. Näin myös koko Kaukametsän alue sai nimensä. Kaukametsän alue rakennuksineen on ainutlaatuinen ja merkittävä arkkitehtoninen kokonaisuus maailmassa. Alueen suunnittelun pohjana on vuonna 1982 pidetty arkkitehtikilpailu.

Ensimmäisenä alueelle valmistui kansalaisopisto, joka otettiin käyttöön kesällä 1987. Konsertti- ja kongressisali valmistui vuonna 1988. Kaukametsän kulttuurikeskuksen laajennusosa ja Kainuun musiikkiopiston opetustilat valmistuivat 1998.

Kaukametsä on Kajaanin kaupungin sivistystoimialan tuloksyksikkö, jonka alayksiköitä ovat Kaukametsän opisto, Kainuun musiikkiopisto sekä Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus. Kaukametsän opiston ylläpitäjänä ja toimialueena on Kajaanin kaupunki. Opiston uusi ylläpitämislupa tuli voimaan 1.1.2013. Ylläpitämisluvan mukaan Kaukametsän opiston koulutustehtävä painottuu visuaalisiin taiteisiin, musiikkiin, kirjallisuuteen ja sanataiteisiin, terveyttä edistäviin aineisiin sekä kieliin. Opisto järjestää suomen kielen ja kulttuurin koulutusta maahanmuuttajille.

KAUKAMETSÄN OPISTON TEHTÄVÄ, ARVOT, VISIO, PERUSSTRATEGIA, TAVOITTEET JA KESTÄVÄ KEHITYS

Tehtävä

- Kaikkien ikä- ja väestöryhmien elinikäisen oppimisen tukeminen
- Sivistyksellisen hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistäminen

Arvot

- Ajattelu, tunne, tahto ja toiminta ihmisen kasvussa.

Slogan

- Oppimisen iloa kestävästi!

Visio 2020–2025

- Kaukametsän opisto on tunnettu ja arvostettu vapaan sivistystyön toimija ja suunnan näyttäjä

Kaukametsän opiston perusstrategia

- Kaukametsän opisto toimii niin, että kansalaisopistopalvelut ovat lähipalveluina kaikkien kuntalaisten saatavilla.
- Kaukametsän opisto pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan niin, että opistoille taataan riittävät resurssit toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.
- Kaukametsän opisto viestii aktiivisesti ja avoimesti.
- Kaukametsän opisto ylläpitää ja luo paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyöverkostoja
- Kaukametsän opistossa toteutetaan opiston perustehtävää tukevia projekteja ja hankkeita.
- Kaukametsän opistossa työskentelee riittävä määrä ammattitaitoista henkilökuntaa.

Strategiset tavoitteet

- Väestön ikääntymisen tuomiin haasteisiin vastaaminen
- Syrjäytymisen ehkäisy
- Henkilöstön osaamisen vahvistaminen

- Johtamisen kehittäminen
- Tietoyhteiskuntavalmiuksien tukeminen ja tiedottamisen tehostaminen
- **Kestävän kehityksen edistäminen**
- Moniarvoisuuden, monikulttuurisuuden ja kotikansainvälisyyden edistäminen

Luotsatessamme tulevaisuuteen ajan virrassa rakkaudellisin keinoin, pakostakin joudumme miettimään, minkälaisessa maailmassa haluamme elää ja miten voimme saavuttaa sellaisen maailman, että voimme olla onnellisia. Tämä vaatii tietoa ja viisauden tavoittelua.

Eriarvoisuuteen vaikuttavat neljä merkittävää resurssia: tulot, vauraus, koulutus ja valta. Elinehdot ovat maailmassamme, myös Suomessa, eri ihmisillä eriarvoiset ja myös eksistentiaaliset ehdot ovat valitettavasti eriarvoiset. Eksistentiaalisista ehdoista esimerkkejä ovat rasismi, miesten ja naisten eriarvoinen kohtelu, vammaisten asema, sukupuolisen suuntautumisen vaikutus ihmisenä olemiseen. Eri ihmisryhmillä on eri määrä oikeutta, eri määrä valtaa, eri määrä vaurautta.

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on syrjäytymisen ehkäisy. Esimerkiksi erityisryhmien aseman tukeminen yhteiskunnassamme. Miten taataan, että esimerkiksi erityisnuoret eivät tipahda järjestelmästä ulos, syrjäydy. Miten taataan, että heillä on yllämainitut oikeudet elämässä onnistumiseen. Tai muiden erityisryhmien (esim. vammaisten) aseman turvaaminen. Koulujärjestelmämme tukee itseohjautuvuutta ja valmiiksi hyvin pärjääviä. Miten vapaa sivistystyö voi olla mukana auttamassa että yksikään erityisnuori tai vammainen ei syrjäydy sen vuoksi, että riittävää tukea ei ole saatavissa?

Kuva 1. Vapaan sivistystyön perimmäinen tarkoitus on eriarvoisuuden vähentäminen (Agenda2030, tavoite 10).

Strategiatyö ja kestävä kehitys

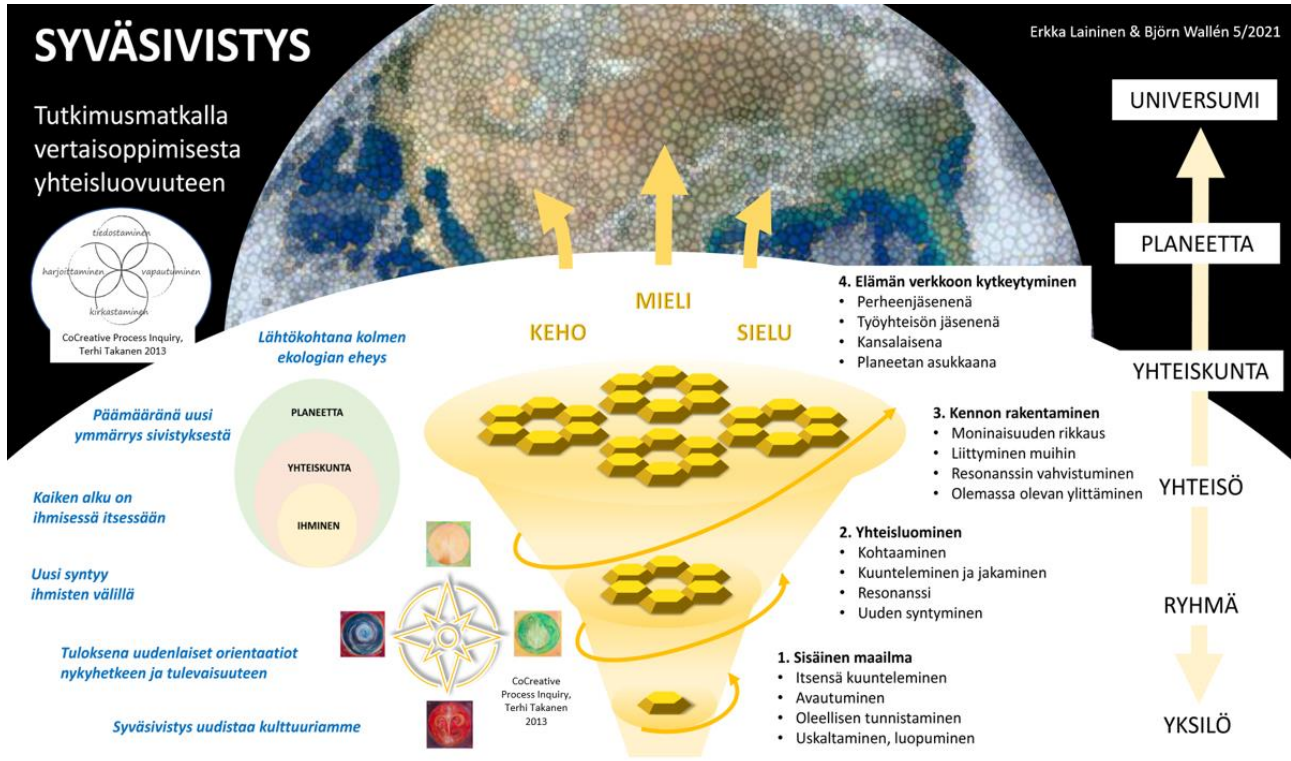
Kaukametsän opiston tehtävänä on järjestää opetusta, joka ylläpitää ja edistää kajaanilaisten kykyä selviytyä muuttuvassa yhteiskunnassa. Opetuksessa korostuvat vapaan sivistystyön periaatteet, joilla tuetaan monipuolista yksilöllistä kehittymistä, kykyä toimia yhteisöissä sekä edistää tasa-arvoa ja moniarvoisuuden toteutumista yhteiskunnassa.

Opisto pyrkii toiminnassaan siihen, että kestävä kehitys näkökulmat toteutuvat kaikilla ainealueilla, eri tavoin painottuen. Opiston arvoissa korostuu humanistinen ihmiskäsitys ja ekososiaaliseen sivistykseen pohjautuva oppimiskäsitys. Näin ollen sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ovat syvästi sisältyviä opiston arvoissa.

Opiston ydintoimintoja ovat opetus, opetuksen sisältöjen tuottaminen ja kehittäminen, opetuksen suunnittelu ja toteutus, asiakaspalvelu sekä henkilökunnan osaamisen kehittäminen. Opisto pyrkii jatkuvaan toimintansa arviointiin ja kehittämiseen tavoitteena asiakas- ja opiskelijalähtöinen laadun parantaminen. Kehittämisen ja laatutyössä otetaan huomioon kestävä kehitys kaikki ulottuvuudet.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN OSA-ALUEET

Kestävän kehityksen arvopohja

Kuva 2. Kaukametsän opistosta osallistuttiin ekososiaalisen syväsisivistyksen hankkeeseen 2020–2021. (Erkka Laininen ja Björn Wallén 5/2021.)

Kansalaisopiston rooli on toimia arvokasvattajana ja esimerkkinä myös kestävän kehityksen osa-alueissa. Kansalaisopiston arvoissa heijastuu vahvana humanistinen ja ekososiaalinen ihmiskäsitys, mikä ohjaa koko kansalaisopiston toimintaa. Humanistisessa ja ekososiaalisen sivistyksen arvopohjassa vahvana on luonnon ja elämän kunnioittaminen, itseohjautuvuus, vapaus ja vastuullisuus itsestä ja ympäristöstä. Humanismissa uskotaan ihmisen perushyvyteen ja itseohjautuvuuteen. Ihmisellä on vapaus valita, mutta vapaus luo myös vastuuta. Arvokasvatuksen myötä ihminen pyrkii oikeudenmukaisuuteen, yhdenvertaisuuteen, suvaitsevuuuteen, moniarvoisuuteen, monikulttuurisuuteen (sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyys) sekä ekologiseen että taloudelliseen kestävyys.

Ekologinen kestävyys edellyttää, että kehitys on tasapainossa luonnonilmiöiden kanssa, ja ottaa huomioon luonnonvarojen säilymisen ja riittävyyden. Luonto, yhteiskunta ja ihminen ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Kaiken perusta on ekologinen kestävyys.

Taloudellisen kestävyys edellytyksenä on kehityksen taloudellinen pohja. Kestävä kehitys edellyttää sekä voimakkaita toimenpiteitä aineellisen kasvun hillitsemiseksi että teknologian kehittämistä. Taloudellinen kestävyys edellyttää pehmeän arvokeskustelun ja kovan osaamisen liittoa. Teknologiaa kehittämällä pyritään tuottamaan enemmän vähemmällä luonnonvaroilla. Energian ja materiaalin tehokas käyttö ja kierrätys ovat tulevaisuuden tärkeitä kilpailutekijöitä tuotteiden markkinoinnissa.

Sosiaalisessa kestävydessä on kysymys yksilön ja yhteisön elämänhallinnan parantamisesta. Vaikka hyvinvointiyhteiskunnan palveluja jouduttaisiin supistamaan, ei tuloksena saa olla heitteillejätöyhteiskunta, vaan entistä vahvemilla elämänhallintatiedoilla ja – taidoilla varustettu kansalaisyhteiskunta. Maailmanlaajuisesti sosiaalinen kestävyys on tulevalle kehitykselle merkittävä asia.

Kulttuurinen kestävyys edellyttää, että kehitys on sopusoinnussa ihmisten kulttuurin ja arvojen kanssa. Kulttuurisesti kestävä kehitys on rakennuttava kunkin kansan omalle kulttuuriperinnölle ja arvomaailmalle, jotta sillä olisi edellytyksiä jatkaa ja kehittyä. Kansakunta, jolta puuttuu tieto kulttuuriperinnöstään ja yhteinen kulttuurivisio, ei selviä kansainvälisessä maailmassa. Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys ovat mukana opiston arjessa päivittäin, koska opiston tuntiopettajina toimii muualta Suomeen muuttaneita ja opiskelijoissa on usean eri kansallisuuden edustajia.

Opistolle laadittiin syksyllä 2022 kansainvälisyys –strategia johtotiimin ja opiskelijajäsenen yhteistyönä. Keväällä 2023 opistolle haettiin ja saatiin Erasmus+ –KA122-ADU liikkuvuusavustusta opiskelijaryhmien, tuntiopettajien ja päätoimisen henkilökunnan opintokäynteihin eri kohteisiin. Hakemuksen toteutus suunnattiin kolmeen eri kohdemaahan, joista kahteen suunnataan opiskelijaryhmän ja yhteen henkilökunnan opintomatka. Kainuun ammattiopiston kansainvälisyyskoordinaattori toimii mentorina hankkeen toteutuksessa.

Kestävän kehityksen osa-alueet

Kestävän kehityksen ohjelman tavoitteena on edistää kestävä kehitystä niin ekologisten ja taloudellisten kuin kulttuuristen ja sosiaalisten tavoitteiden suhteen oman arvopohjansa mukaisesti. Seuraava kuvio havainnollistaa kestävä kehityksen konkreettisia toimenpiteitä osa-alueineen.

Sosiaalinen kestävyys

- Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi, terveys, jaksaminen ja tasa-arvoinen kohtelu
- Syrjäytymisen, syrjinnän, fyysisen ja psyykkisen väkivallan ehkäisy
- Avoimuus, yhteistoiminta ja osallistumisen mahdollisuudet
- Verkottuminen ympäröivään yhteiskuntaan
- Työympäristön turvallisuus, terveellisyys, viihtyisyys ja esteettömyys
- Eettiset, turvalliset ja terveelliset hankinnat

Kulttuurinen kestävyys

- Paikallisten kulttuuristen perinteiden ja tapojen vaaliminen
- Kulttuuriympäristön säilyttäminen
- Monikulttuurisuus oppilaitoksen arjessa.

Ekologinen kestävyys

- Ympäristöystävälliset hankinnat,
- Materiaalien, energian ja veden säästö
- Uudelleenkäyttö, kierrätys ja lajittelu
- Säästävät ja vähäpäästöiset liikumistavat
- Turvallisuus vaarallisten aineiden kanssa

Taloudellinen kestävyys

- Taloudellisuus, ekotehokkuus ja elinkaariajattelu, esim.
 - hankinnat,
 - materiaalien ja energian kulutuksen vähentäminen,
 - tavaroiden uudelleenkäyttö, jakaminen, vuokraus ja lainaus,
 - jätteiden lajittelu ja kierrätys
- Rakennusten korjaus ja kunnossapito
- Kuljetusten optimointi
- Tilojen käyttöaste ja monikäyttö

Kuva 3. Kestävän kehityksen osa-alueet Kaukametsän opistoon sovellettuna.

Kestävän kehityksen yleisiksi toiminnallisiksi tavoitteiksi voidaan niputtaa ekologiset ja taloudelliset tavoitteet sekä kulttuuriset ja sosiaaliset tavoitteet:

Ekologiset ja taloudelliset tavoitteet:

- vähentää raaka-aineiden ja muiden resurssien tarvetta
- vähentää energiankulutusta
- vähentää syntyvän jätteen määrää ja sen käsittelystä aiheutuvia kuluja
- uusiokäyttää materiaaleja
- lisätä digitaalisten välineiden käyttöä, etätyöskentelyä, etäopetusta

Kulttuuriset ja sosiaaliset tavoitteet:

- parantaa turvallisuutta
- ehkäistä syrjäytymistä
- lisätä hyvinvointia
- lisätä kulttuuriperinnön vaalimista ja monikulttuurisuutta ja kotikansainvälisyyttä
- arvokasvatkaa ekososiaalisen sivistyskäsitteen mukaisesti

KESTÄVÄ KEHITYS KAUKAMETSÄN OPISTOSSA

Kestävän kehityksen vastuuryhmänä Kaukametsän opistossa toimii opiston vakituinen henkilökunta. Ydinryhmään kuuluu rehtori, apulaisrehtori, ainealueiden vastuupettajat ja toimistohenkilökunta. Mukana kehittämisessä on myös vahtimestarit, opiskelijajäseniä sekä tuntiopettajia.

Kestävän kehityksen näkökulma otetaan huomioon mahdollisimman laajasti opiston jokapäiväisessä toiminnassa ja työkäytännöissä opetus mukaan lukien. Niin opetuksen suunnittelussa kuin toteutuksessa otetaan huomioon kestävän kehityksen osa-alueet. Opettajat välittävät myös omalla toiminnallaan opiskelijoille kestävän kehityksen periaatteita. Kestävän kehityksen näkökulman huomioiminen viestii opiston sidosryhmille vastuullisesta asenteesta ja turvaa osaltaan opiston toiminnan jatkuvuutta.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ovat syvästi sisältyviä opiston arvoihin. Opiston arvoissa korostuu humanistinen ihmiskäsitys ja ekososiaaliseen sivistykseen perustuva oppimiskäsitys. Ekologinen ja taloudellinen kestävyys otetaan huomioon opetuksessa. Käsityö- ja taideaineiden työmateriaalien hankinnassa käytetään taloudellisia hankintatapoja, uusiokäytetään sekä otetaan huomioon materiaalien koostumus. Taidegrafiikassa käytetään ainoastaan myrkyttömiä ja luontoa kuormittamattomia materiaaleja. Kotitaloudessa hankitaan raaka-aineita läheltä ja kaikki materiaali käytetään tarkkaan ja taloudellisesti. Materiaalien lajitteluun kiinnitetään erityistä huomiota. Paperin, pahvin, biojätteen ja ongelmajätteen lajitteluun on opastettu asianmukaisilla julisteilla ja ohjeilla sekä tarkoitusta varten nimetyllä keräysastioilla.

Hallintotyössä sähköiset alustat ovat jatkuvassa käytössä. Opistossa on käytössä Teams, mitä käytetään kokousalustana ja voidaan hyödyntää opetuksessa Peda.netin rinnalla. Peda.nettiä hyödynnetään

oppimateriaalikanavana, hallinnon tiedottamiskanavana ja opetuksessa. Opinto-opas ilmestyy verkossa ja sitä ei enää paineta paperiseksi opinto-oppaaksi joka talouteen, vaan on noudettavissa esimerkiksi kaupungin infopisteistä, kansalaisopistosta ja kirjastoista. Ilmoittautumislomakkeista on luovuttu lähes kokonaan internet- ja puhelinilmoittautumiseen siirtymällä jo vuosia sitten.

Opiston tilojen ja kalusteiden kunnostamisessa hyödynnetään opiston henkilökunnan osaamista.

Opiston kurssit ovat avoimia kaikille väestöryhmille. Moniarvoisuus otetaan huomioon kursseja suunniteltaessa. Suomen kielen kursseja kohdennetaan ulkomaalaisille ja maahanmuuttajille. Erityisryhmät otetaan huomioon kurssitarjonnassa. Tavoitteena on kuitenkin, että mahdollisimman moni voisi tulla esteettömästi niillekin opiston kursseille, joita ei ole kohdennettu. Opistossa on auditoriossa induktiosilmukka kuulovammaisia varten. Opintoseteleillä tuetaan opiskelumahdollisuuksia ja madalletaan osallistumiskynnystä.

Seuraavassa on esitelty opiston kestävän kehityksen toteuttamista käytännössä ekologisen ja taloudellisen kestävyiden sekä sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyiden näkökulmasta.

Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus

- Kajaanin kaupungilla on kaikista hankinnoista ohjeistus, jota kansalaisopisto noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Emme hanki turhia tuotteita. Hankimme edullisesti tarpeelliset ja kestävät tuotteet hankintapäätösten mukaisesti. Selvitämme, voiko ko. tuotteen lainata, leasata tai esimerkiksi ostaa palveluna.
- Kun hankimme uusia tuotteita, huomioimme tuotteen kestävyiden lisäksi, onko tuotetta mahdollista korjata ja huoltaa.
- Kiinnitämme huomiota siihen, paljonko ko. laite kuluttaa energiaa ja onko laitteessa ominaisuuksia, joiden avulla voidaan säästää sähköä ja paperia.
- Opistolle tarpeettomaksi käyneet laitteet myydään, kierrätetään tai lahjoitetaan mahdollisuuksien mukaan.
- Opiston omat tilat ovat tehokkaassa käytössä. Niitä vuokrataan myös ulkopuolisille. Opiston toimintaa on myös mm. kouluissa, musiikkiopistolla ja kylätaloissa eri kylillä.
- Vältämme turhaa paperin käyttöä.
- Vältämme turhia tulosteita: tulostamme vain välttämättömät asiakirjat ja sähköpostit.
- Vältämme turhia ja ylimääräisiä kopioita, otamme mahdollisuuksien mukaan kaksipuolisia kopioita ja tiivistämme kopioitavia/tulostettavia asiakirjoja.
- Suosimme sähköistä tiedottamista ja viestintää kirjepostin sijaan (esim. kokouksista tiedottaminen, tiedottaminen opettajille, Hellewin käyttö, kotisivujen tehokas käyttö, sähköinen markkinointi). Sähköiset kokoukset Teamsin välityksellä ovat muodostuneet arkipäiväksi vuodesta 2020 lähtien.
- Käytämme yhteydenpidossa ja tiedottamisessa sähköistä palvelua ja sosiaalista mediaa, esim. Facebook, Instagram, Teams, Peda.net, WhatsApp sekä sähköposteja ja ryhmätekstiviestejä.
- Hyödynnämme hukkakopiot esim. luonnospaperina/muistilappuina.
- Käytämme kirjekuoret uudelleen sisäisessä postissa.

Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys

- Kaikki jäte lajitellaan Kajaanin kaupungin ohjeistuksen ja kestävän kehityksen mukaisesti. Lajittelemme sekajätteestä myös pahvin, lasin ja metallin.
- Pyrimme vähentämään kaatopaikalle menevän jätteen määrää

- Vältämme hankkimasta turhia tavaroita.
- Taukotilassa ja tarjoiluissamme on käytössämme kestoastiat.
- Tulostimien mustekasetit kierrätämme valmistajan ohjeiden mukaisesti.
- Lajittelemme työssämme jätepaperin keräyslaatikoihin, joita on työhuoneissa ja opetusluokissa. Jätepaperi toimitetaan paperinkeräykseen.
- Kierrätämme vanhoja ja käyttökelpoisia toimistokalusteita ja – laitteita ja myös osan hankimme käytettynä.
- Laitteet, joita ei voida enää käyttää, toimitetaan kierrätyskeskus Entrinkiin.
- Opistomme opetusohjelma julkaistaan pääasiassa nettiversiona mutta myös perinteisenä opinto-oppaana kaupungin infopisteisiin. Opiskelijat ilmoittautuvat kursseille netin kautta, oppaan nettiversion julkaisemisen jälkeen jo alkukesästä.

Energia ja vesi

- Noudatamme Kajaanin kaupungin tietohallinnon ohjeistusta
- Irrotamme laturin (matkapuhelimet, kamerat) pistorasiasta, kun laturi ei ole käytössä.
- Sammutamme tietokoneen näytöt, jos ne ovat pidemmän aikaa käyttämättä ja tietokoneet aina työpäivän loputtua.
- Laitteet ovat päällä vain, kun niitä käytetään.
- Kopiokoneissamme ja atk-laitteissamme on käytössä energiansäästöasetukset (esim. lepotilatoiminto).
- Tiloissa, joissa ei jatkuvasti asioida, pidämme valaistusta päällä vain tarvittaessa.
- Opetustilasta/toimistosta lähtiessämme sammutamme valot ja suljemme ikkunat.
- Taukuhuoneen astiapesukoneella pestään ainoastaan täysiä koneellisia.
- Ilmoitamme laitteiden vioista, esim. vuotavista vesihanoista ja WC-huuhdelijoista viipymättä vahtimestarille.
- Pidämme tilojemme lämpötilan 20–22 asteessa.

Kuljetukset ja liikkuminen

- Opistolla järjestetään normaalien kurssien ja luentojen lisäksi etäluentoja ja -kurseja. Tällöin liikkumista opistolle ja takaisin ei tule lainkaan.
- Osa kursseista ja luennoista järjestetään hybridinä.
- Vahtimestarit hoitavat opistossamme keskitetysti asioiden hoidon (esim. postitukset) ja kesken päivää tapahtuvat muut kuljetukset.
- Kannustamme toisiamme ja opiskelijoita kulkemaan jalan/pyörällä, ja pidemmissä matkoissa käyttämään julkisia kulkuvälineitä ja/tai kimppekyytiä.
- Suosimme työhön liittyvissä matkoissa julkisia kulkuvälineitä ja/tai kimppekyytiä sekä Kajaanin kaupungin omistamia vähäpäästöisiä ja vähän kuluttavia leasingautoja.
- Korvaamme tapaamisia mahdollisuuksien mukaan internet-, puhelin- ja sähköpostiviestinnällä ja Teams-kokouksilla

Rakennusten ja pihaympäristön hoito ja ylläpito

- Kansalaisopiston käyttämien rakennusten ja piha-alueiden hoidosta ja huollosta vastaavat pääosin Kajaanin kaupungin tekninen toimiala.

Ravinto, terveys ja hyvinvointi (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)

- Opiston tarjoiluissa suositaan lähialueen tuotteita ja ruokatarjontaa. Tarjoiluissa käytetään kestoastioita aina kun se on mahdollista.
- Opiston tarjoiluissa otetaan huomioon ravitsemukselliset lähtökohdat

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Turvallisuus oppilaitoksessa

- Kaukametsässä on oma turvallisuussuunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti. Noudatamme myös muissa opetustiloissa rakennuskohtaisia turvallisuussuunnitelmia.
- Kaukametsässä on kameravalvonta.
- Opistolla on kemikaaliluettelot, suojaimet, lukittavat kemikaalikaapit, käyttöturvallisuustiedotteet ja – ohjeet ja opasteet.
- Esteetön liikkuminen on varmistettu Kaukametsän opistossa liikuntarajoitteisille
- Induktiosilmukka on asennettu Kaukametsän opiston auditorioon kuulovammaisia ajatellen.

Kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy

- Kajaanin kaupunki on laatinut syrjäytymisen ja kiusaamisen estämiseksi tasa-arvosuunnitelman. Kahden vuoden välein toteutetaan henkilöstön työtyytyväisyyskysely.

Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi

- Opiston koko henkilökunta osallistuu Kajaanin kaupungin työtyytyväisyyskyselyyn joka toinen vuosi.
- Opisto tekee tuntiopettajilleen oman työtyytyväisyyskyselyn joka toinen vuosi.
- Opiskelijoilta kerätään kurssipalautetta joka lukuvuosi.
- Opiskelijoilla on myös mahdollisuus antaa palautetta opinnoista aina kun ilmenee tarvetta opiston toimistoon, suoraan opettajille sekä nettisivujen kautta.
- Työajoissa joustetaan mahdollisuuksien mukaan sekä mahdollistetaan hallinnollinen etätyö.
- Esimies käy vuosittain kehityskeskustelut päätoimisen henkilöstön kanssa.
- Työturvallisuutta seurataan ja tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytään heti.

KESTÄVÄ KEHITYS KAUKAMETSÄN OPISTOSSA AINEALUEITTAIN

Kestävä kehitys ja Käsityö

Ekologinen kestävyys

Kursseja ja kurssisisältöjä laadittaessa huomioidaan tilojen suomat mahdollisuudet ja rajoitteet mm. liikkumisen, valaistuksen, vesipisteiden, työskentelyyn tarvittavan tilan sekä käytettävän opetusvälineistön mukaan. Lisäksi pyritään keskittämään yhden opettajan kurssit tiettyyn opetuspisteeseen. Tällä vähennetään tai vältetään kokonaan ylimääräinen kulkeminen eri opetuspisteiden välillä.

Opetukseen hankittavat työvälineet ja työtilat pidetään laadukkaina, kunnossa ja huolletaan säännöllisesti, jotta niiden elinkaari jatkuu ja tarpeettomilta hankinnoilta välttyään.

Kurssien sisällöissä painotetaan eri materiaalien ja työtapojen ekologisuutta, oli sitten kyse materiaalin tuottamisesta, hankinnasta, viimeistyksestä tai käsittelystä ja huollosta. Esimerkiksi tekstiilien värjäyksissä tai puun käsittelyssä vältetään käyttämästä ympäristölle tai ihmisille haitallisia aineita. Opiskelijoita ohjataan lähestymään tekniikoita ja tuotteita kierrätyksen, vähäisen materiaalihävikin ja uusiokäytön näkökulmasta ajatellen. Kurssien aikana nostetaan esiin uusia, luontoa säästäviä innovaatioita ja tapoja toimia. Upcycling kädentaidoissa on hyvä esimerkki materiaaleja uusivasta toiminnasta yksilötasolla. Toisaalta nostetaan esiin myös esim. uusien kuitujen kehittäminen tai kierrätysmateriaalin työstö uusiksi kuiduiksi. Puutöissä ei käytetä syöpävaarallisia lajeja ja mikäli sellaisia käytetään, huolehditaan asianmukaisesta suojautumisesta. Materiaaleina suositaan kotimaista puuta tai kierrätysmateriaalia.

Materiaalihankinnat ovat pääsääntöisesti opiskelijoiden vastuulla, mutta heidän hankinnoistaan keskustellaan ja pyritään ohjaamaan valintaa kestävien ratkaisujen puoleen.

Kaikilla kursseilla kiinnitetään huomiota työturvallisuuteen, ohjataan opiskelijoita käyttämään asianmukaisia suojavälineitä sekä ohjeistetaan suullisesti, kuvallisesti ja kirjallisesti työvälineiden ja tilojen käytössä. Huolehdimme, että opettajilla on asianmukaiset suojavarusteet ja niitä edellytetään myös opiskelijoilta.

Taloudellinen kestävyys

Opetus suunnitellaan siten, että opettajan tai muun henkilökunnan kulkeminen tai opetusvälineistön/tavaroiden kuljettaminen eri opetuspaikkojen välillä vähenee minimiin. Kylillä tapahtuvassa opetuksessa huolehditaan, että koneilla ja välineillä on säilytysmahdollisuus tai opistolla on käytössään opetukseen osoitettu oma tila. Laadukkaiden ja asianmukaisten opetusvälineiden hankinta puolestaan vähentää huoltotarvetta ja pidentää laitteiden ja opiston käytössä olevien tilojen elinkaarta. Erityisryhmien opetus ja tilauskurssit voidaan järjestää tilaajan toiveiden mukaisesti. Kursseille ohjataan ilmoittautumaan sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän kautta. Toiminnoissa käytetään sähköistä tiedottamista ja viestintää, kuten verkkoHellewin ryhmätekstiviestipalvelua, Peda.net oppimisympäristöä ja sinne rakennettuja verkkopohjaisia kurssikohtaisia tiloja, joihin kerätään materiaalia opetuksen tueksi. Opiskelijoilla on mahdollisuus lisätä ympäristöön palautuksia sähköisesti mm. opintopistekurssien suorittamiseksi.

Opetustilojen oikeanlainen valinta erilaisiin opetuksiin vähentää ja minimoi mahdollisten vahinkojen määrää ja näin pidentää tilan ja kalusteiden huollon välejä ja kustannuksia. Vastuupettaja ohjaa tuntiopettajia tilojen hyödyntämiseen sekä tilojen että työvälineiden puhdistamiseen ja asianmukaiseen säilytykseen. Kurssin opettaja puolestaan välittää tiedon opiskelijoilleen.

Opetustilat järjestetään siten, että ergonomia huomioidaan sekä opettajan että opiskelijan kannalta. Tällä pyritään ennaltaehkäisemään tapaturmia ja parannetaan opettajan työkykyä ja työviihtyvyyttä.

Opetushallituksen myöntämällä opintoseteliavustuksella voidaan järjestää joko osittain tai kokonaan maksuttomia kursseja eri kohderyhmään kuuluville opiskelijoille. Tämä tarjoaa opiskelijoille tuetun mahdollisuuden osallistua kursseille matalalla kynnyksellä esim. vaikeassa taloustilanteessa.

Sosiaalinen kestävyys

Kurssien suunnittelussa panostetaan pysyvyyteen kurssiajoissa, kurssipaikoissa ja opettajissa asiakastoiveiden mukaan. Opiskelija voi halutessaan pysytellä saman opettajan opetuksessa ja/tai saman opiskelijapiirin kanssa pidempään kuin yhden lukukauden verran. Tämä luo jatkuvuutta sosiaalisiin kontakteihin, jotka usein ovat erityisesti eläkeläisille ja senioreille muutoin hyvin vähäisiä. Opintopiireissä tutustuneet laajentavat usein yhteistä toimintaansa myös opiston ulkopuoliseen toimintaan. Tämä auttaa ennaltaehkäisemään syrjäytymistä, yksinäisyyttä ja kannustaa yhteistoiminnalliseen tekemiseen paitsi kurssin aikana myös vapaa-ajalla.

Myös lapsille (lasten taiteen perusopetus/lasten taiteen leikkikoulu) pysyvyys opetuksessa on erityisen tärkeää ja luo turvallisuutta paitsi omien ystävien myös opettajan kautta. Lapsena ja nuorena jopa 7 vuotta mukana olleet oppilaat hakeutuvat helpommin opiston avoimen opetuksen puoleen ja erityisesti saman,

tutun opettajan kursseille. Opintojen aikana myös kannustetaan hakeutumaan erilaisiin ryhmiin tai ryhmiä yhdistelemällä lapset oppivat toimimaan hyvin erilaisten kokoonpanojen kanssa.

Toisaalta uusien oppilaiden mukaan innostaminen ja mukana pitäminen vaatii kurssien sisältöjen jatkuvaa arviointia ja myös uudenlaisten/uusvanhojen tekniikoiden ja materiaalien tuomista tarjolle sekä eri aikataulujen kokeiluja. Kurseilla huomioidaan ja toteutetaan eri oppimisen tasoja ja tapoja opiskelijoiden lähtökohdat ja taitotasot huomioiden. Opetusta eriytetään ja näin tarjotaan mahdollisuus aivan alkeista aloittaville tulla mukaan toimintaan. Eri taitotasolla toimivat opiskelijat voivat auttaa ja tukea toisiaan ja jakaa kokemustaan kisälli-mestari periaatteella. Pidemmälle ehtineille harrastajille voidaan tarjota vaativampia kursseja tai kursseja, joissa voi suorittaa opintopisteitä. Lasten loma-aikojen kursseja on lisätty kysynnän mukaan.

Kulttuurinen kestävyys

Käsityön suunnittelun ja valmistamisen ohessa tuodaan esiin tuotteen eettisyys ja pohditaan, miksi tuotteita tehdään, mistä materiaalista niitä kannattaisi tehdä ja mitä tuotetta todella tarvitaan. Opiskelijan ongelmanratkaisun ja luovuuden taitoa kehitetään sekä opetetaan käyttämään aikaa sekä pohdintoihin että valmistamiseen. Yhtenä tavoitteena on lisätä tuotteen elinkaariajattelua ja sen merkityksen sisäistämistä.

Perinteitä ylläpidetään tuomalla opetuksessa tarjolle vanhoja käsityömenetelmiä, -välineitä ja tuotteita, mutta samalla pohditaan tuotteen ja materiaalien toimivuutta nykyisessä kulttuuriympäristössä. Paikallisten toimijoiden ja tuottajien materiaaleja tuodaan esille, samoin ylläpidetään yhteyttä alueen käsityöryttäjiin. Paikallisia yrittäjiä ja perinteiden taitajia on myös ajoittain opettamassa opiston kursseilla.

Opetuksessa tuodaan esiin erilaisia kulttuurisia tapoja sekä muoto- ja värikieltä, joita käsitellään ryhmissä yhteisesti. Samoin paljon matkustavat opiskelijat tuovat tietoa eri kulttuureista sekä tuotteiden että materiaalien muodossa. Tätä tietoa ja kokemusta jaetaan yhteisesti ryhmän sisällä ja opettaja jakaa tietoa muille ryhmille. Täten opiston toiminnassa toteutuu kotikansainvälisyys luontevana osana toimintaa.

Kestävä kehitys yhteiskunnalliset aineet ja kielet

Kaukametsän opistossa järjestetään paljon luentoja ja -sarjoja, jotka noudattavat ekososiaalista sivistyskäsitystä. Niiden avulla osallistujat voivat osallistua ja olla vaikuttamassa yhteiskunnallisiin asioihin, saada niistä tietoa ja tukea omaan yhteiskunnalliseen minuuteen. Kaukametsän opiston yhteiskunnalliset kurssit tarjoavat mahdollisuutta hahmottamaan itsensä osana muuttuvaa yhteiskuntaa sekä osana ympäristöä ja luontoa. Tietotekniikan opetuksessa pyritään kasvattamaan opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Vieraan kielen opiskelu on paitsi kielen myös kyseisen kielialueen kulttuurin opiskelua. Se helpottaa kommunikointia monikulttuurisessa ympäristössä ja opettaa käyttäytymään sopivalla tavalla eri tilanteissa, joissa kohdataan eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevia ihmisiä. Kieli on portti kansainvälisyyteen.

Hyvästä kielitaidosta on hyötyä myös työssä ja työnohauksessa. Kielten opiskelu ehkäisee syrjäytymistä ja näin tukee sosiaalista kestävyttä.

Kielten opiskelu pitää yllä terveyttä: se on aivojumppaa, jota voi harrastaa iästä riippumatta.

Kaukametsän opistossa järjestetään kielten lähi-, etä- ja hybridikursseja. Opiskelu ja opiston kursseille osallistuminen on mahdollista siellä, missä on internet-yhteys. Kieltä opiskellessa kehittyvät myös tieto- ja viestintätekniset taidot.

Valikoimassa on noin 15 kieltä: suurimmat eurooppalaiset kielet englanti, espanja, italia, saksa ja venäjä sekä yksittäisiä kursseja muista kielistä. Harvinaisempien kielten tarjonta vaihtelee kysynnän ja resurssien mukaan. Kurssitarjontaa päivitetään jatkuvasti.

Kursseja järjestetään eri taitotasolla ja erilaisina toteutuksina. Kurssiluokituksessa noudatetaan kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehysten taitotasoaasteikkoja. Eurooppalaista viitekehystä voidaan pitää kielenopetuksen peruspilarina.

Opinnot noudattavat viitekehystä kaikissa kielissä ja ne etenevät systemaattisesti tasolta toiselle. Opintopolku alkaa perustasolta. Perustason (A1 ja A2) opintoihin menee 5-6 vuotta. Perustason jälkeen siirrytään keskitasolle (B1 ja B2).

Kielten taitotasot:

A1 alkeistaso – suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa

A2 selviytyjän taso – välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta

B1 kynnystaso – selviytyminen arkielämässä

B2 osaajan taso – selviytyminen kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa

C1 taitajan taso – selviytyminen vaativissa kielenkäyttötilanteissa

C2 mestarin taso - selviytyminen vaativissa kielenkäyttötilanteissa

Opetuksessa vältetään turhia kopiointeja ja käytetään yhä enenevässä määrin sähköisiä materiaaleja. Oppikirjojen, äänitteiden ja opettajanoppaiden sijaan opetuskäyttöön tilataan sähköisiä esitysmateriaaleja. Opettajat ohjataan käyttämään sähköisiä esitysmateriaaleja ja Peda.net -kouluverkon verkkotyövälineitä sekä etä- että lähiopetuksessa.

Opisto järjestää aikuisten maahanmuuttajien lukutaitokoulutusta. Lukutaitokoulutus on tarkoitettu kotoutumisen tueksi mahdollistamaan selviytymistä suomalaisen yhteiskunnan asettamista haasteista opiskelulle, työssäkäynnille sekä käytännön arjen toiminnoille. Tätä koulutusta varten on luotu paikallista verkostoa Kajaanin kaupungin kansainvälisten palveluiden, TE-toimiston, Kelan, perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja muiden tarvittavien toimijoiden kanssa. Yhteistyön tekemistä tukee paikallinen opetussuunnitelma, jonka sivistyslautakunta on hyväksynyt keväällä 2019.

Kajaanin kaupungin kansainvälisten palveluiden kanssa järjestetään sopimuskoulutuksena opintotoimintaa suomen kielen perustaitoja tarvitseville turvapaikanhakijoille. Kurssit järjestetään joustavasti vastaanottokeskuksen asiakasmäärän mukaan. Yhteistyökokoukset järjestetään 4 kertaa lukuvuodessa. Alustava aikataulutus ja muut ennakoivat suunnitelmat tehdään aina edellisen lukuvuoden lopussa.

Opisto järjestää suomi toisena kielenä kursseja työssäkäyville maahanmuuttajille. Kurssien suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon myös vuorotyötä tekevät opiskelijat. Tavoitteena on osallistujien suomen kielen taidon ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen, selviytyminen suomalaisen yhteiskunnan haasteista työssä ja käytännön arjessa.

Kielten ainealueella siirrytään vähitellen osaamisperusteiseen kurssisuunnitteluun. Jatketaan opettajien koulutusta ja perehdyttämistä KOSKI-kelpoisten kurssien suunnitteluun ja toteutukseen.

Kestävä kehitys ja musiikki

Kulttuurinen ja sosiaalinen kestävyys

Musiikin opetus perustuu pitkälti mallioppimiseen. Kansalaisopistossa opiskelu on omaehtoista ja opettajan tehtävänä on tukea tätä elämyksellistä ja kokemuksellista omaehtoista oppimista. Muusikkous on meissä kaikissa. Musiikki, sen ymmärtäminen ja tulkitseminen, luo ihmiselle itselleen välineitä ymmärtää paremmin itseään, keskustella itsensä ja omien tuntemustensa kanssa, ymmärtää ja kehittää omia suhtautumistapojaan ja auttaa jaksamaan arjessa. Musiikki on itsehoidollista terapiaa. Musiikki tukee erittäin merkittävällä tavalla henkistä hyvinvointia. Musiikkiryhmät luovat ja ylläpitävät myös sosiaalisia kontakteja ja näin ehkäisevät syrjäytymistä. Sosiaalinen kestävyys on siis erittäin merkittävässä roolissa kansalaisopiston musiikin opiskelussa. Musiikin ainealueella soitinopintojen ja yksinlaulun yhtenä keskeisenä sisältönä on perehtyä oman instrumentin perusohjelmistoon. Sisältöalueita solistisessa opetuksessa ovat perustekniikan ja ohjelmiston lisäksi musiikin lukutaito, musiikin hahmottaminen sekä musiikin historian ja tyylien tuntemus. Nämä luovat kulttuurista kestävyyttä, vaalivat ja siirtävät sukupolvelta toiselle musiikin eri traditioita.

Taloudellinen ja ekologinen kestävyys

Kansalaisopiston musiikin opetus järjestetään kansalaisopiston ja musiikkiopiston tiloissa ja eri kouluissa. Kansalaisopiston kurssit ovat hinnoiteltu siten, että jokainen taloudelliseen tilanteeseen katsomatta voivat osallistua kursseille. Kansalaisopiston musiikin kursseille on voimassa 20 euron sisaralennus alle 16-vuotiaille sisaruksille. Opetusministeriö myöntää myös jonkin verran opintosetelityypistä avustusta kohdennettavaksi eläkeläisten, senioreiden ja maahanmuuttajien kurssimaksuihin. Myös työttömille on kohdennettu jonkin verran opintoseteleitä. Osa taloudellista kestävyttä on myös osaamisperusteisten kurssien olemassaolo opiston musiikin alueella. Opiskelija voi halutessaan suorittaa esimerkiksi pianon, kitaran tai yksinlaulun kurssin osaamisperusteisesti, jolloin siitä voi olla hyötyä esimerkiksi opintoihin pyrkiessä tai työtehtävissä jo oleville. Toisaalta myös yhteiskunnan vaade on kohti suorituskeskeisempää osaamista, mikä on yhteydessä markkinaliberaalin näkökulmaan kestävyysajattelussa.

Musiikin opettajia ja opiskelijoita kannustetaan ekologiseen ajattelutapaan. Turhia kopiointeja vältetään. Opistolla on omia pianon nuottikirjoja, joita säilytetään kansalaisopiston omassa musiikkiluokassa. Sieltä niitä voidaan lainata ja palauttaa omalle paikalleen. Kopioita voidaan ottaa oppilaalle jonkin verran. Laulunoteista on omia kansioita, joita voidaan hyödyntää. Opistolla on omasta takaa viisi pianoa. Lisäksi jonkin verran erityisryhmien tarpeisiin on lyömä- ja laattasoittimia. Muita soittimia kansalaisopistolla ei ole. Muutoin käytämme muiden toimijoiden ja opiskelijoiden omia soittimia soitinopetukseen.

Kestävä kehitys kuvataiteen ja taiteen perusopetuksen visuaalisten taiteiden laajan ja yleisen oppimäärän opetuksessa

Kaukametsän opistossa järjestetään kansalaisopiston perustehtävään sisältyvää kuvataiteen opetusta, johon sisältyy koko lukuvuoden jatkuvia ja lyhytkestoisempia kursseja piirustuksen, maalauksen, keramiikan, lasi- ja posliinitöiden, taidegrafiikan, kuvanveiston, valokuvauksen ja taideteorian alueilta. Lapsille ja nuorille suunnatussa Visuaalisten taiteiden koulussa opiskellaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaisia opintoja, joissa suuntautumisvaihtoehdoksi voi valita kuvataiteen. Kuvataiteen tavoitteellista harrastamista voi jatkaa yli 14-vuotiaille nuorille suunnatussa Kuvataiteen ateljeetyöpajassa. Taideharrastuksen voi aloittaa jo alle kouluikäisenä. Esikouluikäisille on tarjolla taiteen perusopetukseen valmentava taiteen leikkikoulu, jossa yhdistyy käsityö ja kuvataide. Kestävän kehityksen osa-alueita otetaan kuvataiteen opetuksessa ja taiteen perusopetuksessa huomioon seuraavalla tavalla.

Ekologinen kestävyys

Opetuksessa käytetään perinteisten kuvailmaisun materiaalien rinnalla erilaisia luonnosta ja kierrättämällä saatavia materiaaleja. Aikuisten opetusryhmissä opiskelijat vastaavat omista materiaalihankinnoistaan, joiden valinnassa ja käytössä ohjeistetaan huomioimaan käyttäjä- ja ympäristöystävällisiä näkökohtia sekä taloudellista kestävyyttä. Lasten ja nuorten opetuksessa aineryhmän vastaava opettaja tekee kursseilla käytettävien materiaalien ja työvälineiden tilaukset yhteishankintana pääsääntöisesti alan verkkokaupoista, mikä minimoi tavaroiden kuljetuksesta aiheutuvia kuluja. Hankinnat perustuvat aina suunnitelmallisuuteen ja tarveharkintaan. Opiskelijoille on ohjeistettu turvallinen ja vastuullinen opetustilojen käyttö: jokainen huolehtii osaltaan tilojen siisteydestä, luokista sammutetaan valot ja av-välineet opetuksen päätyttyä, välinehuollossa vältetään turhaa veden juoksutusta ja haitallisten kemikaalien käyttöä, jätteet kierrätetään ja mahdollisuuksien mukaan materiaaleja hyödynnetään uusiokäytössä. Opetuksessa ohjataan ideoimaan ja hyödyntämään kierrätysmateriaaleja ja luonnosta saatavia materiaaleja esimerkiksi kierrätyslasikursseilla, keraamisessa muotoilussa, pienoismallien rakentamisessa ja esineistä suunniteltavissa kuvallisissa uustutkinnoissa. Taiteen perusopetuksessa myös ympäristö- ja yhteisötaiteen teemat ovat keskeisiä.

Terveydelle ja ympäristölle haitallisia kemikaaleja on korvattu taidegrafiikan ja maalauksen opetuksessa luonnonmukaisilla aineilla. Taidegrafiikassa syövyttävät kemikaalit on korvattu ekologisilla syväpainomateriaaleilla, kuten sellakalla, ja painolaattoina käytetään erilaisia kartonkeja kuparin sijaan. Työvälineiden puhdistamisessa liottimet on korvattu mäntyöljypohjaisilla puhdistusaineilla. Työskentelyssä käytettäviä ympäristölle haitallisia aineita ei päästetä viemäriin ja ongelmajätteet kerätään erilliseen ongelmajätekeräykseen. Hajusteita sisältäviä tuotteita ja ponneaineita, kuten fiksatiivia, käytetään vetokaapissa tai hyvin tuulettuvassa tilassa. Suojaimien käyttöön kannustetaan.

Taloudellinen kestävyys

Kuvataiteen opetus sekä lapsille ja aikuisille suunnattu taiteen perusopetus järjestetään Kaukametsän opistoon suunnitelluissa taideopetustiloissa. Luento-opetus järjestetään auditoriossa. Erityisryhmien opetus ja tilauskurssit voidaan järjestää tilaajan toiveiden mukaisesti. Taideopetuksen suunnittelussa

huomioidaan tilojen mahdollisimman tehokas käyttö ja opetus järjestetään pääsääntöisesti opiston omissa tiloissa. Matkustuskulujen vähentämiseksi opintokerrat muissa toimipisteissä pyritään järjestämään keskitetyksi ja pitkäkestoisiksi siten, että vuotuiset kokoontumiskerrat vähenevät. Sama periaate pätee myös pitkää matkaa kulkevien tuntiopettajien työn suunnittelussa.

Kursseille ohjataan ilmoittautumaan sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän kautta. Toiminnoissa suositaan sähköistä tiedottamista ja viestintää kirjepostin sijaan, käytössä on verkkoHellewin ryhmätekstiviestipalvelu, Peda.net oppimisympäristö ja sinne rakennetut verkkopohjaiset kurssikohtaiset tilat.

Taloudellisesti kestävässä toiminnassa korostuu elinkaariajattelu. Hankinnoissa pyritään säästeliäisyyteen ja tarveharkintaan. Työvälineitä ja laitteita huolletaan ja korjataan sekä opetustilojen kalusteita kunnostetaan ennen uusien hankkimista. Kurssityöskentelyssä pyritään mahdollisimman vähäiseen materiaalihävikkiin. Opiskelijoita ohjataan tekemään työ valmiiksi ja saattamaan keskeneräiset työt loppuun. Ekologisen ulottuvuuden lisäksi valmis työ on tekijälleen myös pedagogisesti tärkeä.

Sosiaalinen kestävyys

Kuvataiteen eri ikäryhmille suunnattu opetus ja monipuolinen kurssitarjonta tukee elinikäisen oppimisstrategian mukaista ajattelua. Kuvataiteen opinnot voi aloittaa jo varhaislapsuudessa. Konstruktiviseen ja humanistiseen oppimisajatteluun perustuissa taideopinnoissa on vuositasolta toiselle siirryttäessä mahdollista jatkaa tavoitteellista alan harrastamista sekä syventää ja laajentaa aiemmin opittua. Taiteen perusopetuksen opinnot ja nuorten ateljeetyöpajaopinnot tukevat alan jatko-opintoihin hakeutumista. Taideopinnoissa hankittu osaaminen pyritään tekemään näkyväksi ja tunnistettavaksi portfolio työskentelyn avulla. Suoritetusta kokonaisuudesta opiskelija saa todistuksen.

Eri väestöryhmille pyritään antamaan tasapuolisia osallistumisen mahdollisuuksia. Opinto- ja kulttuuriseteleiltä voidaan käyttää maksuvälineinä myös kuvataiteen alueen kursseilla. Taiteen perusopetuksessa myönnetään samassa taloudessa asuville alle 17-vuotiaille lapsille ja nuorille 50 %:n sisaralennus kurssimaksusta siten, että perheen vanhin lapsi maksaa täyden kurssimaksun. Alueellista tasa-arvoa tuetaan järjestämällä kuvataiteen luentoja verkossa. Erityisryhmille suunnattu opetus voidaan järjestää tilaajan toiveiden mukaisesti myös heidän omassa toimipisteessään.

Sosiaalisesti kestävässä kuvataiteen työympäristössä kiinnitämme erityistä huomiota toimintaympäristöjen turvallisuuteen ja terveellisuuteen. Mediaympäristöissä toimittaessa opiskelijoita ohjataan huomioimaan eettisiä ja tekijänoikeudellisia näkökohtia.

Eri-ikäisten oppijoiden taideopetuksessa työturvallisuuskäytäntöjen noudattaminen on tärkeää. Luokkatiloissa opiskelijat opastetaan käyttämään työvälineitä ja materiaaleja, kuten leikkaavia ja hiovia työkaluja sekä pölyäviä materiaaleja turvallisesti ja asianmukaisesti. Jokainen opettaja vastaa opintokerran päätyttyä haitallisten tai vaarallisten materiaalien, kuten lasijätteen asianmukaisesta poistamisesta opetustiloista. Työskentelyssä käytetään tarvittaessa henkilökohtaisia suojaimia. Lasten motorinen kehitysvaihe huomioidaan opetuksessa siten, että tekniikoita sovelletaan esimerkiksi taidegrafiikassa ja muotoilussa ikätason valmiuksia vastaaviksi.

Kuvataiteessa ja taiteen perusopetuksessa myös kemikaaliturvallisuuden huomioiminen on keskeistä. Työskentelyssä käytettävät kemialliset aineet on luetteloitu ja niiden yhteyteen on liitetty haitta-asteluokitus. Opiskelijoita ohjataan perehtymään myös käyttöturvallisuustiedotteisiin. Opetustiloissa on esitetty havainnollisesti kemialliset varoitusmerkit. Haitalliset kemikaalit säilytetään lukittavassa kemikaalikaapissa. Terveydelle ja ympäristölle haitallisten kemikaalien ja itsestään syttyvien aineiden käyttö, säilytys ja hävittäminen on suullisesti ja kirjallisesti ohjeistettua. Terveys- ja paloturvallisuuskäytännöt huomioiden keramiikan ja posliinien polttoon on varattu erillinen polttohuone. Lasinsulatusuunia käytetään vain opetusaikojen ulkopuolella. Taideopetustilat on varustettu asianmukaisella sammutuskalustolla.

Kulttuurinen kestävyys

Kuvataiteen ja taiteen perusopetuksen kurssitarjontaan sisältyy kursseja, joissa paikallisen kulttuuriympäristön, sen tapojen, perinteiden ja taiteentekijöiden työskentelyyn tutustuminen ovat keskeistä sisältöä. Paikallisten kuvataiteilijoiden erityisosaaminen ja toiminta tuntiohjaajina kuvataiteen ja taiteen perusopetuksen kursseillamme rikastuttaa ja monipuolistaa oppisisältöjä.

Taiteen tuntemuksen luentosarjoilla ja lapsille suunnatuilla taideteorian, taidehistorian ja estetiikan teemoja käsittelevissä opinnoissa tutustutaan paikallisen ja suomalaisen kulttuuriympäristön lisäksi myös vieraisiin kulttuureihin, taidehistorian kuvastoon sekä visuaalisen kulttuurin ulottuvuuksiin. Opintoihin sisältyy myös työskentelyä mediaympäristöissä. Opintokäynnit taide- ja kulttuurilaitoksissa laajentavat oppimisympäristöä. Aikuisten opintoryhmissä eri-ikäisten kurssilaisten kokemustaustat ja eri alueille suuntautunut kuvataiteen harrastuneisuus sekä lasten ja nuorten monikulttuuriset opintoryhmät lisäävät osaltaan kulttuurista ymmärrystä.

Kuvataiteessa ja taiteen perusopetuksessa kulttuuriperintöä opetellaan säilyttämään ja siirtämään käyttämällä ja soveltamalla perinteisiä kuvailumaisun materiaaleja, tekniikoita ja työtapoja. Niiden rinnalla keskeistä on tutkivan oppimisen teemoihin sisältyvät omakohtaiset materiaali- ja tekniikkakokeilut sekä oppiainerajoja rikkovat, visuaalisten taiteiden alueita yhdistelevät työtavat. Omaan kuvalliseen työskentelyyn ja visuaalisen ilmaisun kehittämiseen haetaan vaikutteita myös luonnosta ja taidehistorian kuvastosta.

Kestävä kehitys ja ravitsemuskasvatus

Taloudellinen ja ekologinen kestävyys

Ravitsemuskasvatuksessa korostuu taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Raaka-aineet valitaan mahdollisuuksien mukaan lähialueiden tuotteista huomioiden terveellisyys ja taloudellisuus (riisin sijasta ohra, kaura, käytetään paljon kasviksia huomioiden saatavuus vuodenaikojen mukaan). Hiilijalanjälkeä vähennetään korvaamalla lihatuotteita kasvikunnan tuotteilla. Noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan ohjeita kurssien suunnittelusta käytäntöön. Kursseilla valmistetaan ruokaa vain kurssin tarpeisiin. Ruoanvalmistuksessa huomioidaan energiansäästö kiertoilmauunien hyödyntämisessä ja ajansäästö kurssin tuntien ohjeistuksessa. Kursseilla huomioidaan kierrätys käyttämällä

mahdollisimman vähän kertakäyttötuotteita, kuten kertakäyttöastioita. Kierrätys huomioidaan myös lajittelemalla muun muassa metallit, biojätteet, lasi ja paperit omiin lajitteluastioihinsa. Raaka-aineiden hankinnassa huomioidaan ekologisuus niin, että samoja raaka-aineita hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti useammalla kurssilla.

Kulttuurinen ja sosiaalinen kestävyys

Ruoka valmistetaan ja nautitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa, mikä korostaa kulttuurista ja sosiaalista kestävyttä. Kotitalouskurssit on suunniteltu teemoittain eri kulttuurien ruokaa tai perinneruokaa kunnioittaen. Kaukametsän opistossa on myös erillisiä yhteistyössä (esim. Kajaanin keskussairaalan kanssa) toteutettuja ravitsemuksen kursseja erityisryhmille, kuten mielenterveyskuntoutujille.

Liikunnan ainealue ja kestävä kehitys

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Liikunnalla on tutkitusti fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä terveyttä edistäviä vaikutuksia. Erityisesti ikääntyneillä opiskelijoilla liikunta ylläpitää ja kehittää erityisesti fyysistä toimintakykyä. Opiskelijan fyysisen kunnon kohentumisen on todettu lisäävän myös itseluottamusta ja psyykkistä hyvinvointia. Liikunnan kurssitarjontaa pidetään mahdollisimman monipuolisena, jotta opiskelijat voivat kunnostaan, iästään, terveydestään ja kulttuuritaustastaan huolimatta löytää itselleen sopivan liikuntaharrastuksen. Kurssien suunnittelussa huomioidaan pysyvyys kurssiaikatauluissa ja opetuspaikoissa sosiaalisten kontaktien turvaamiseksi erityisesti ikääntyneiden ryhmissä. Usealla liikunnankurssilla on sosiaalisesti vakiintunut opiskelijajoukko, joka jatkaa säännöllistä liikuntaharrastusta vuodesta toiseen.

Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

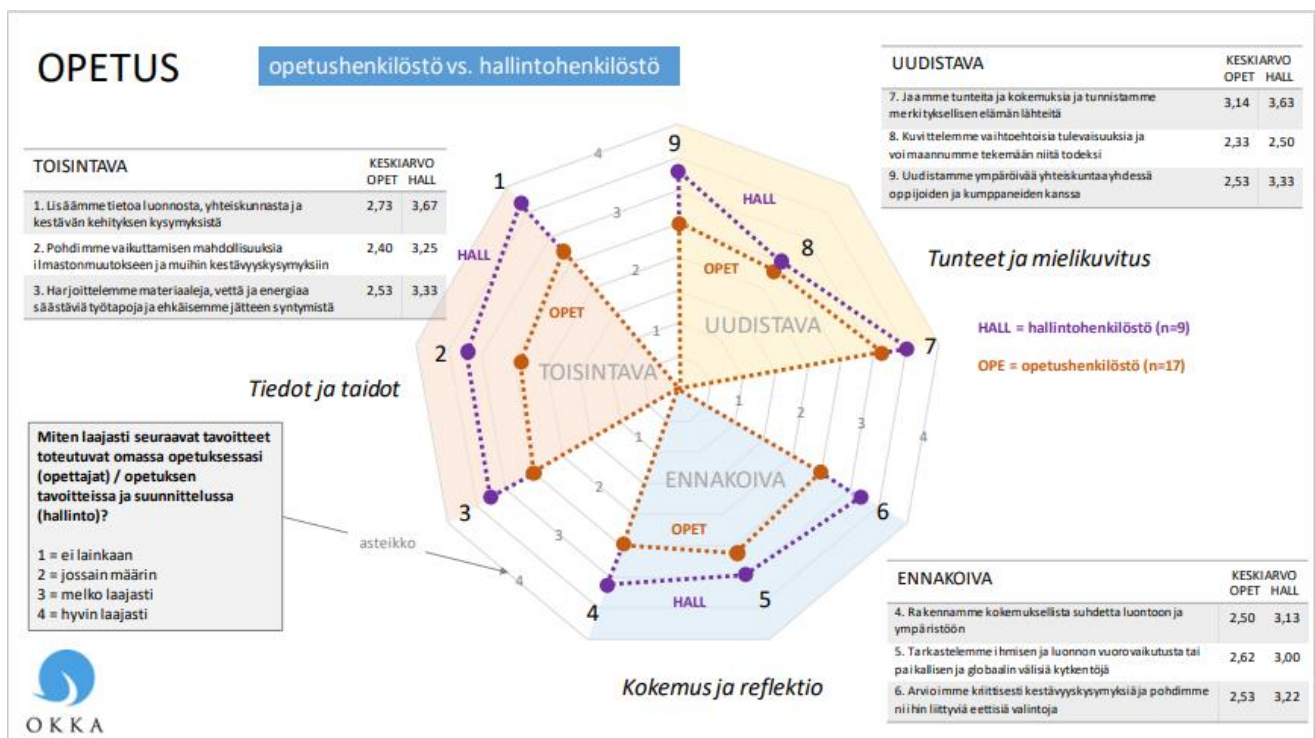
Liikunnanopetus suunnitellaan niin, että opettajan kulkeminen opetusvälineistöineen eri opetuspaikkojen välillä vähenee minimiin. Tällainen toimintatapa lisää opettajien hyvinvointia, kun työpäivästä suurin osa ei kulu paikasta toiseen siirtymisen vaan opettamiseen. Opetusta pyritään tarjoamaan myös taajamissa, koska opettajan siirtyminen keskusta-alueelta kauemmas on ekologisesti kestävämpää kuin opetusryhmän siirtyminen syrjäisemmiltä asutusalueilta keskustan alueelle. Opetustarjontaan on lisätty myös verkko- ja hybridiopetusta, joka mahdollistaa opiskelijoiden osallistumisen kursseille myös kotoa.

Opiskelijoiden huolehtiessa liikunnan keinoin omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnistaan, se vaikuttaa pitkällä aikavälillä taloudellisesti terveydenhoitokustannusten säästöihin. Opiskelijapalautteen perusteella opiskelijoiden tuki- ja liikuntaelimistön vaivat ovat selkeästi vähentyneet tai lieventyneet säännöllisen liikuntaharrastuksen myötä.

ITSEARVIOINNIN TULOKSET 2023

Kaukametsän opistossa järjestettiin huhti-toukokuussa 2023 eDelphi-keke-itsearviointi. Itsearviointiaikaa jatkettiin järjestelmässä toukokuun 12. päivään saakka tuntiopettajien vähäisen vastausmäärien vuoksi. Itsearviointi paljasti vakavan puutteen tuntiopettajien sähköpostiosoitteiden käytössä. Koko lukuvuoden pituisissa kursseissa opettajille luodaan kajaani.fi -tunnukset mutta luotua sähköpostiosoitetta ei käytetä aktiivisesti. Tämä vaikuttaa myös opettajille suunnattuun viestintään yleisemmin, ei pelkästään nyt tehtyyn itsearviointiin. Tulevaisuudessa tämä vaikuttaa myös tuntiopettajien mahdollisuuksiin käyttää HR-järjestelmää sekä M2- matkalaskujärjestelmää. On siis erittäin tärkeää, että opettajat ottavat kajaani.fi – sähköpostiosoitteen käyttöön. Asiaa käsiteltiin opettajankokouksessa 10.5.2023. Tuntiopettajista eDelphi-kyselyyn vastasi 17. Hallinnon (päätoimisten) puolelta vastauksia kertyi 9-10. Kaukametsän opiston tuntiopettajille suunnattu kysely lähetettiin 64 henkilölle.

On siis selvää, että tuntiopettajien sitouttaminen opiston kestäväan toimintaan nousee kehittämiskohteeksi jokaisella arvioitavalla alueella. EDelphin arvioitavat osa-alueet olivat opetus, toimintakulttuuri ja johtaminen. Arvioitavista osa-alueista on Okka-säätiön toimittama yhteenveto alla:

TOIMINTAKULTTUURI

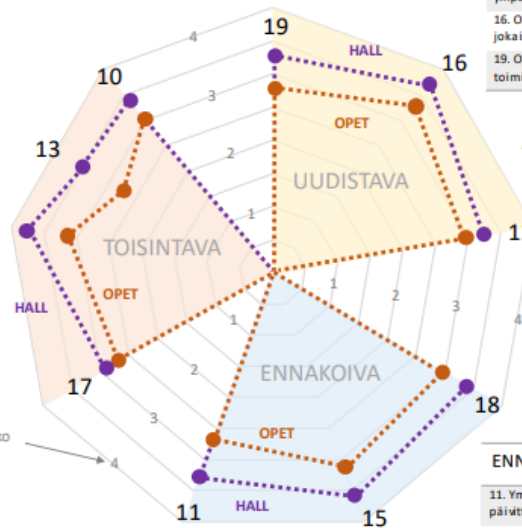
opetushenkilöstö vs. hallintohenkilöstö

TOISINTAVA	KESKIARVO OPET	HALL
10. Toiminnan ympäristö vastuullisuudelle on laadittu tavoitteita ja ohjeita	3,00	3,40
13. Henkilöstön työterveydestä ja turvallisuudesta pidetään huolta	2,71	3,50
14. Opiskelijoiden fyysisestä ja psyykkisestä turvallisuudesta pidetään huolta	3,13	3,80
17. Johto määrittelee oppilaitoksen toimintakulttuurin	2,71	2,90

Tavoitteet,
säännöt, ohjeetMiten hyvin oppilaitoksesi
toimintakulttuurissa toteutuvat
miestäsi seuraavat asiat?

- 1 = heikosti
2 = jossain määrin
3 = melko hyvin
4 = erittäin hyvin

asteikko

Osallisuus ja toiminta

UUDISTAVA

	KESKIARVO OPET	HALL
12. Oppilaitos edistää sidosryhmiensä ympäristö vastuullisuutta	2,92	3,25
16. Oppilaitoksen arjessa toteutuvat myötätunto ja jokaisen saama arvo ja tunnustus omalla itsellään	3,33	3,70
19. Oppilaitos osallistaa ulkoisia sidosryhmiään toimintansa suunnitteluun	2,80	3,30

Kulttuurin uudistaminen

HALL = hallintohenkilöstö (n=10)

OPE = opetushenkilöstö (n=17)

ENNAKOIVA

	KESKIARVO OPET	HALL
11. Ympäristö vastuullisuus toteutuu kaikessa päivittäisessä toiminnassa	2,67	3,33
15. Oppilaitoksen arjessa toteutuvat vuorovaikutus, osallisuus ja yhteisöllisyys	3,13	3,60
18. Oppilaitosyhteisön jäsenet osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen	3,00	3,40

JOHTAMINEN

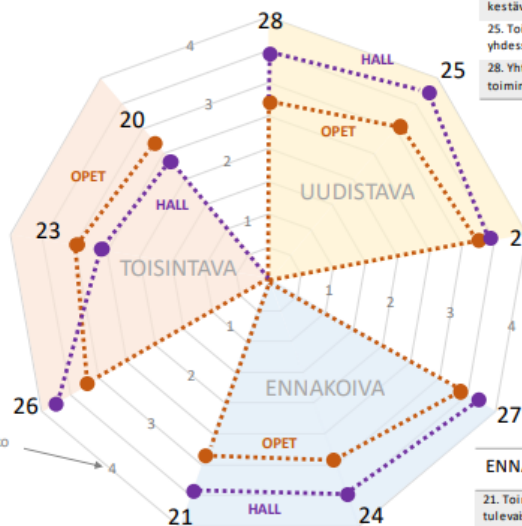
opetushenkilöstö vs. hallintohenkilöstö

TOISINTAVA	KESKIARVO OPET	HALL
20. Toimintaa/johdantaa ohjaavat talous ja nykyisen toiminnan tuottavuus	2,73	2,38
23. Johto asettaa tavoitteet ja määrittelee henkilöstön tehtävät	3,00	2,60
26. Toiminta rakentuu yksilöiden osaamisen perustalle	3,20	3,80

Nykyinen toiminta,
ylhäältä-alas johtaminen,
yksilöiden osaaminenMiten vahvasti arvioisit
oppilaitoksesi johtamisen
perustuvan seuraaviin asioihin?

- 1 = ei lainkaan
2 = jonkin verran
3 = melko paljon
4 = hyvin paljon

asteikko

Ennakoivuus,
osallistava johtaminen,
oppiva yhteisö

UUDISTAVA

	KESKIARVO OPET	HALL
22. Toimintaa/johdantaa ohjaa päämäärä kestävä tulevaisuuden rakentamisesta	3,29	3,44
25. Toimintaa ohjaavat/johdaminen perustuu yhdessä määriteltyihin arvoihin ja visioihin	3,08	3,75
28. Yhteisö oppii ja uudistuu verkostoissa toimimalla	2,71	3,44

Kestävä tulevaisuus, arvot ja visiot,
verkostomainen toiminta

HALL = hallintohenkilöstö (n=10)

OPE = opetushenkilöstö (n=17)

HUOM! Kysymysten muotoilut:

- Hallinto: **johtamista** ohjaa ...
- Opetushenkilöstö: **toimintaa** ohjaa ...

ENNAKOIVA

	KESKIARVO OPET	HALL
21. Toimintaa/johdantaa suuntaavat tulevaisuuden ennakointi ja uudistaminen	2,88	3,44
24. Tavoitteet asetetaan yhdessä henkilöstön kanssa ja niiden toteutus on itseohjautuvaa	2,93	3,50
27. Moni näin oppiva yhteisö on toiminnan tärkein voimavara	3,40	3,70

KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kehittämissuunnitelmaa on tehty yhdessä tuntiopettajien ja päätoimisen henkilökunnan kanssa. Pohjana keskusteluissa on käytetty eDelphi-itsearviointien tuloksia sekä Jyväskylän yliopiston sivuilla olevaa donitsitalouden työkalupakkia (liite 2). Päätoimisen henkilökunnan kanssa intensiivinen työskentely aloitettiin 25.5.2023. Yhteisistä linjauksista puhuttiin sitä ennen opettajien kokouksessa 10.5.2023. Tällöin ei ollut vielä koostettuna itsearviointien yhteenvetoa.

Opetus

Opetuksen osalta laajempana tavoitteena on ekososiaalisen sivistyksen vahvistaminen opetuksessa ja opettajien elämismaailmassa. Tämä tarkoittaa mm. työyhteisön sisäisen kestävän kehityksen merkityksen kirkastamista puheissa, käytännössä ja opetuksessa. Sama tavoite on toimintakulttuurin ja johtamisen osa-alueella. Alle on yksilöity, mitä tämä tarkoittaa Kaukametsän opiston kannalta käytännössä. Minkälaisia ekososiaalisuuteen ja opetukseen liittyviä tavoitteita toimenpiteineen, aikatauluineen, vastuineen, resursseineen, mittareineen ja seurannan kannalta itsearviointipäivässämme tunnistettiin?

Tavoitteet	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuut	Resurssit	Mittarit	Seuranta
Työyhteisön sisäisen kestävän kehityksen merkityksen kirkastaminen puheissa ja käytännössä (ks. myös toimintaympäristö ja johtaminen)	Ekososiaalisuuden näkyväksi tekemistä yhteisissä kokouksissa, ainepalaverissa, omissa opetuksessa, markkinoinnissa Esim: https://www.eoppiva.fi/koulutukset/kestavan-kehityksen-osaajaksi/ perustietoa KEKE:stä virkamiehille	2023-2026	ainealueiden vastuuopettajat, tuntiopettajat	hyödynnetään opettajankokouksia ja aineryhmäpalavereja.	palautteen kerääminen Eoppiva-kekekoulutus.	palautekyselyjen käsittelyminen johtotiimin palaverit, opekokoukset
OSPE	osaamisperusteisten kurssien kriteerien laadinta	2023-2026	kurssien opettajat ja vastuualueen pt.ope	Oman työn ohella	lukumäärä, osallistuneiden määrä	lukumäärän seuranta
Peda.netin hyödyntäminen opetuksessa	DIGOT-ESR-hankkeen järjestämät Peda.net-koulutukset (vuosi 2023) -> Materiaaleja säästävät työtavat (sähköisiä materiaaleja lisätään (pedanet), kopioiden määrän vähentäminen)	2023-2026	ainealueiden vastuuopettajat, tuntiopettajat	Sisällön luomisesta maksetaan tuntiopettajille DIGOT-ESR-hankkeesta (2023) (aineiston tulee olla opiston käytössä) päätoimiset huomioivat tämän oman työajan seurannassa	Peda.netin sisällön luomisen näkyväksi tekeminen	DIGOT-ESR-hankeseurantavälineistö kopiokoodi, pedanetin sisällön seuranta
kotikansainvälisyys: Aikuinen oppijana monikulttuurisessa ympäristössä Erasmus+ liikkuvuusavustus (KA122-ADU)	Mahdollistaa opettajien vierailut eri kulttuuriympäristöissä ja siten opettajana kehittymisen	1.6.2023-30.11.2024	Apulaisrehtori, Rehtori	hankerahoitus	Vierailun tehneiden opettajien määrä	Hankeseurantavälineistö

Toimintaympäristö

Yleisempänä tavoitteena on ekososiaalisen toimintakulttuurin vahvistaminen opiston käytänteissä. Tämä tarkoittaa mm. työyhteisön sisäisen kestävän kehityksen merkityksen kirkastamista puheissa ja käytännössä. Tässä markkinoinnilla ja sidosryhmätyöskentelyllä on oma roolinsa. Sama tavoite on myös opetuksen ja johtamisen kohdalla.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuut	Resurssit	Mittarit	Seuranta
Työyhteisön sisäisen kestävän kehityksen merkityksen kirkastaminen puheissa ja käytännössä (ks. myös kohta ”opetus” ja ”johtaminen”)	Ekososiaalisen näkyväksi tekemistä yhteisissä kokouksissa, ainepalaverissa, omassa opetuksessa	2023-2026 SOME-käytännön juttuja, ”Sitoumus 2050?”	ainealueiden vastuuopet	Hyödynnetään ope-kokouksia ja aineryhmäpalavereja	esimerkiksi virkamiehille tarkoitettu Keke-koulutuksen läpikäyminen EOppivassa	johtotiimi, aineryhmäpalaverit, yhteiset opettajakokoukset
	Materiaaleja säästävät työtavat		kaikki	omaan työhön liittyvä	kopiokoodi	
	Markkinoinnin keinot ekososiaalisen näkyväksi tekemisessä Sidosryhmien mukaan saaminen	Some-käytännön juttuja, järjestelmällisyys, lehtijuttuja 25.9-1-10 keke viikon - toimintapäivä! Vanhusten viikko 1.-8.10.2023 teemalla: Tehdään iästä numero	keke-koordinaattori, vastuuopettajat	Onko resurssia järjestää KEKE-toimintapäivä opetuksen ollessa käynnissä? Onko Kaukametsä mukana vanhusten viikossa?		

Työn vaarojen ja riskien arviointia päivitettävä	riskien päivittäminen yhteistyössä rehtori vastuuopettajat ja tuntiopettajat	Syksyllä 2023	Rehtori, vastuuopettajat	osana työtä	Granite	Granite
Käytettyjen järjestelmien yhtenäistämisen ja helpottaminen (tuntiopettajilta noussut toive)	oppimisalustat, kajaani.fi-sähköpostiosoitteet, HR, M2, teams, mehiläinen -sovellus (työterveys) Tiedottaminen	2023-2026	Toimisto ja rehtori sekä ainealueen pt.opet: perehdyttäm isopas ja tiedottaminen	Pedanetin opehuone, opekokoukset, aineryhmäpalaverit	Onko pystytty tekemään M2 järjestelmässä matkalaskut, ilmoittamaan sairauspoissaolot HR:ssä, käyttämään oma-mehiläistä... Onko käyttö helpottunut	määrän seuranta järjestelmissä
kajaani.fi - sähköpostiosoitteiden käyttöönoton vaatiminen tuntiopettajilta	Rehtori hakee käyttäjäoikeudet Atea luo sähköpostiosoitteet Atea avustaa käyttöönotossa henkilökohtaisesti	Syksy 2023	Rehtori Atea	Atea. Kuuluu työntekijän omiin perustehtäviin.	tuntiopettajien sähköpostiosoitteiden käyttöönotto lukumääräisesti verrattuna aikaisempiin vuosiin	Opiston viestintään reagoiminen, HR-järjestelmä, M2-järjestelmä

Johtaminen

Johtaminen nähdään tehdyn itsearvioinnin ja kaupungin teettämien hyvinvointikyselyiden perusteella Kaukametsän opistossa hyväksi ja tulevaisuuteen suuntaavaksi. Oulun ammattikorkeakoulun PoJo-hankkeen toimesta Kajaanin kaupungille on tehty työhyvinvointikysely, jossa Kaukametsän opisto sai erinomaiset työhyvinvointipisteet. EDelphikyselyssä nostettiin esille moninaisen oppivan yhteisön tukeminen. Yhteiskunnallisesta keskustelusta nousee esille varautumisen tarve vapaan sivistystyöhön kohdistuviin leikkauksiin. Säästöpolitiikka pahimmillaan aiheuttaa merkittävää uhkaa opiston toimintaan. Johtamisen välineinä on esimerkiksi ryhmäkokojen kompensointi, mitä on hyödynnetty jo nyt. Tämä on mahdollistanut työtä tuntiopettajille. Markkinointi on tehostunut. Näitä asioita on Henna Salomäen (2018) opinnäytetyön perusteella parannettu opistossa.

Tavoitteet	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuut	Resurssit	Mittarit	Seuranta
Moninaisen oppivan yhteisön tukeminen	Pedanet, OSPE, Koulutusmahdollisuuksien tukeminen, perehdyttämisen tehostaminen	syksy 2023	Rehtori, pt opet, tsto	Digot-hanke, koulutusmäärärahat, pt-työaika varataan, Erasmus+ liikkuvuusavustus, aineryhmäpalaverit, opettajkokoukset	koulutusten määrä, osallistujien määrä	jatkuva seuranta (rehtori, vastuupet, tsto, vaxit)
Varautumisen hallituksen säästöpolitiikkaan	hankkeiden hakeminen, sidosryhmien kanssa työskentely, ryhmäkokojen kompensointi, tiedottaminen, kurssimaksut, mahdolliset avustukset	syksy 2023-	Rehtori, ap.rehtori, ainealueiden opet	Vaatii resursseja ja joustamista koko työyhteisöltä ja mahdollisten tulevaisuuksien pohtimista	hankkeiden määrä, ryhmäkoot, kurssimaksut, opintoseteliavustukset	jatkuva seuranta ja mahdollisten tulevaisuuksien pohdinta
Tuntiopettajien sitouttaminen	Kelpoisten tuntiopettajien työ sopimukset toistaiseksi voimassa olevaksi	syksy 2023	Rehtori, henkilöstöhallinto	ei vaadi ylimääräisiä resursseja	määrä/ kelpoiset	rehtori, henkilöstöhallinto
Yhteistyö kestävän kehityksen teemojen parissa Kaukametsän oppilaitosten välillä.	Kansalaisopisto avustaa musiikkiopistoa kestävän kehityksen näkyväksi teossa	2023-2024	Rehtori, keke-koordinaattori	huomioidaan keke-koordinaattorin työsuunnitelmassa	kestävän kehityksen ohjelma myös musiikkiopistoon, mahdollinen mus.opiston itsearviointi ja sertifiointi	Sertifiointiin osallistumisen aikataulu

LÄHTEET

Huittisen kansalaisopiston kestävän kehityksen ohjelma. 2011-2012.

Käppi, J. 2011. Kestävän kehityksen kriteerit kansalaisopistoissa. Petäjä-opisto.

Viinikkala, T. 2011. Kestävät käytännöt. Vakka-Suomen kansalaisopiston kestävän kehityksen käsikirja.

Kaukametsän opisto. 2012. Oppimisen iloa. Toimittanut Eila Parviainen.

Ekososiaalinen sivistys ja uudistava oppiminen. VST-hanke 2019-2020. eDelphiarviointi.

Ekososiaalinen sivistys ja uudistava oppiminen. VST-hanke 2019-2020. Arto O. Salosen ja Erkkä Lainisen luennot.

Ekososiaalinen syväsisivistyksen VST-hanke 2020-2021.

Kaukametsän opisto. Kestävän kehityksen itsearviointi 2023 eDelphi-järjestelmässä.

Social Work in ecosocial transition. 2022. JYU. Luentosarja.

Jyu- Donitsitalous. osoitteessa: <https://www.jyu.fi/fi/tutkimus/wisdom/donitsitalous>. Tutustuttu keväällä 2023.

LIITE 1. Kestävän kehityksen perustason arviointi. Kaukametsän opisto. 2023.

Kestävän tulevaisuuden indikaattorit, vapaa sivistystyö

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINNAN PERUSTASON KRITERIT

Oppilaitoksen hakiessa vapaan sivistystyön kestävän kehityksen sertifikaattia sen toiminnan tulee täyttää seuraavat kestävän tulevaisuuden indikaattoreihin liittyvät perustason kriteerit:

INDIKAATTORI	TOIMINNAN PERUSTASON KRITERI
1. Opetus	1. Oppilaitos on suunnannut koulutustarjontaansa kestävään kehitykseen liittyviin teemoihin ja aiheisiin. 2. Oppilaitos on sisällyttänyt koulutuksiinsa kestävän kehityksen oppimistavoitteita. 3. Oppimisympäristöissä toimitaan ympäristövastuullisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla.
2. Toimintakulttuuri	4. Oppilaitos on varmistanut ympäristöasioihin liittyvien säädösten vaatimusten toteutumisen ja kehittänyt tavoitteellisesti toimintansa ympäristövastuullisuutta. 5. Oppilaitos on laatinut säädösten vaatimusten mukaiset hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat ja kehittänyt tavoitteellisesti yhteisön hyvinvointia. 6. Oppilaitoksella on kestävän kehityksen teemoihin liittyviä kumppanuuksia, joita hyödynnetään opetuksessa tai toiminnan kehittämisessä.
3. Johtaminen	7. Kestävän kehityksen teemat ovat osa oppilaitoksen tavoitteita ja arvopohjaa. 8. Oppilaitoksella on kestävän kehityksen asioista vastaava työryhmä ja kestävän kehityksen työlle on annettu tarvittavat resurssit. 9. Henkilöstön ja tuntiopettajien kestävyysosaamisen tarpeet on tunnistettu ja toimenpiteitä osaamisen kehittämiseksi on tehty. 10. Oppilaitos on ottanut käyttöön kestävän kehityksen mittareita ja arvioinut kestävän kehityksen toimintaansa.

Tällä kyselylomakkeella arvioidaan edellä esitettyjen kymmenen kriteerin toteutumista. Arvioinnin voi tehdä esimerkiksi koulun kestävän kehityksen työryhmä. Arvioinnissa voidaan hyödyntää indikaattoreiden arvioinnin yhteydessä kerättyä tietoa. Kriteerien toteutumista arvioidaan kolmiportaisella asteikolla 1 = toteutuu heikosti, 2 = toteutuu osittain, 3 = toteutuu hyvin. Näyttö kriteerin toteutumisesta kirjataan tiiviissä muodossa. Näyttöjä ovat ohjeet, dokumentit ja käytännöt, joilla varmistetaan kriteerin toteutuminen tai esimerkit toteutuneesta toiminnasta. Lisäksi kirjataan kriteeriin liittyvät kehittämistarpeet.

Oppilaitoksen tiedot

OPPILAITOS:	Kaukametsän opisto
-------------	--------------------

ARVIOINTI TEHTY (PVM):	25.5.2023
ARVIOIJAT:	Eeva-Maria Nivalainen (rehtori) Heli Karppinen (apulaisrehtori) Pirjo Aunesluoma (pt.ope) Eeva Kilpeläinen (suunn.ope) Elisa Leinonen (pt.ope) Sirpa Heikkinen (pt.tuntiope) Kristiina Välisaari (tsto) Bella Tuovinen (tsto)

Opetus

1) Koulutustarjonta

KRITEERI: Oppilaitos on suunnannut koulutustarjontaansa kestävään kehitykseen liittyviin teemoihin ja aiheisiin.

Kriteerin selitys: Oppilaitos voi suunnata koulutustarjontaansa esimerkiksi seuraaviin teemoihin: kestävä kulutus ja ekoarki, alueelliset ja paikalliset kestävä kehityksen teemat, ekologinen ja terveellinen ravinto, ekologinen rakentaminen, luonnontuntemus ja luonnossa liikkuminen, kulttuurien tuntemus, paikallinen ja alueellinen kulttuuriperintö, maailman kulttuuriperintö, hyvinvointi ja jaksaminen, ympäristöongelmat ja kehityskysymykset, kestävä kehityksen eettiset kysymykset, kansalaisvaikuttaminen.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA Luennot ja luentosarjat: esim. poistotekstiilit kiertoon, jätelain vaikutukset, metsästäjäutkiminto ja siihen valmentava luentosarja, Suomen yrttien käyttö itsehoidossa ja vastustuskyvyn ylläpitämisessä (3 luentoa) autiotupien käyttö ja hyödyntäminen vastuullisessa retkeilyssä (2 luentoa), ajattelun, tunteiden ja mielen hyvinvointia käsittelevä luento, luontokuvailta-luento, historia-luennot (kulttuuriperinnön siirtäminen ja vaikutukset nykyaikajuttuun) Lintuharrastusta aloittelijoille kurssi. Ilmastonmuutos-luento, energiatietoisuus sähkönkäyttö luento Yhteistyö sidosryhmien kanssa. Eri ainealueilla ekososiaalinen ajattelu toteutuu ainealueen oman filosofian mukaisesti (ks. kohta kestävä kehitys Kaukametsän opistossa ainealueittain). Keskiössä voimaantuminen ja syväsisivistys, henkinen kasvu ja kestävä hyvinvointi. Esimerkiksi liikunnan alueella hyvinvointi ja jaksaminen, kielissä kulttuurien tuntemus, kädentaidoissa alueellinen kulttuuriperintö ja kierrätysteemat, musiikissa voimaantuminen, itsetuntemus ja kulttuuriperintö, ravitsemuksessa hyvinvointiteemat ja ekologisuusnäkökohdat
KEHITTÄMISTARPEET Tuntiopettajien sitouttaminen siten, että keke ja syväsisivistyksen tavoittelu näkyy opettajien opetuksessa, keken näkyväksi tekeminen myös opiskelijoille. Miten saadaan pitkäkestoiset Keke-kurssit toteutumaan?

2) Oppimistavoitteet

KRITEERI: Oppilaitos on sisällyttänyt koulutuksiinsa kestävän kehityksen oppimistavoitteita.

Kriteerin selitys: Tärkeitä kestävän kehityksen kasvatusta tukevia oppimistavoitteita ovat muun muassa tietoisuus kestävästä kehityksestä, kestävän elämäntavan omaksuminen, ihmisenä kasvamisen ja oman elämän hallinta, arvojen ja merkityksen syntymisen tukeminen, osallisuuden ja vaikuttamisen taitojen vahvistaminen, vastuuseen kasvamisen tukeminen sekä muutoksen tekijäksi kasvamisen.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 2
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA Kestävän kehityksen luentojen opetuksellinen tavoite painottuu tietoisuuden herättämiseen ja toisaalta elämyksellisyyteen ja ihmisen henkisen kasvun tavoitteluun. Opiston eri ainealueilla kestävyteen painottuvat sisällöt nousevat eri tavalla opetuksessa esille. (ks. kohta kestävä kehitys Kaukametsän opistossa ainealueittain). Sisällöllisesti opetuksen painopiste ainealueesta riippumatta noudattaa opiston arvopohjaa ”Ajattelu, tunne, tahto ja toiminta ihmisen kasvussa” tavoitellen ”oppimisen iloa kestävästi!” Tämä tarkoittaa kestävän hyvinvoinnin näkökulman ja kestävän elämäntavan omaksumista omassa elämässä, mikä myös mahdollistaa muutoksen tekemistä laajemmin.
KEHITTÄMISTARPEET Kestävyystaitoja ja kestävää hyvinvoinnin näkökulmaa pitäisi korostaa paremmin osana kestävää kehitystä. Näin opettajat paremmin ymmärtäisivät oman aineensa osana kestävä elämäntavan tavoittelua. Tämä auttaisi myös tuntiopettajien sitoutumisessa opiston kestävään kehitykseen. Kestävän kehityksen tavoitteita pitäisi kirkastaa kullakin ainealueella esimerkiksi aineryhmäpalaverissa, jotta tietoisuus kasvaisi siitä, että opetuksen tavoitteemme ovat osa kestävän hyvinvoinnin päämäärää jo nyt.

3) Oppimisympäristöt

KRITEERI: Oppimisympäristöissä toimitaan ympäristövastuullisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla.

Kriteerin selitys: Ympäristövastuullisten käytäntöjen toteutuminen näkyy esimerkiksi materiaalien, energian ja veden säästönä, ympäristövastuullisina hankintoina, tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttönä, kierrätyksenä ja lajitteluna, säästävinä ja vähäpäästöisinä liikkumistapoina, sekä vaarallisten aineiden käsittelyn ja varastoinnin turvallisuutena. Sosiaalinen kestävyys ilmenee muun muassa oppilaiden fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä ja turvallisuudesta huolehtimisena, kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisynä, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisena sekä yhteisöllisinä ja vuorovaikutteisina toimintatapoina.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA

Lakisääteiset suunnitelmat ovat ajantasalla. (mm. työsuojelun toimintaohjelma, pelastussuunnitelma, tasa-arvosuunnitelma, työterveyshuollon toimintasuunnitelma, henkilöstön koulutus- ja kehittämissuunnitelma.) Opiskelijoilla on voimassa olevat vakuutukset opetuksen keston aikana. Opistossa on ajantasaiset kemikaaliluettelot. Viimeisin turvallisuuskävely toteutettiin 17.5.2023. Opisto ei tee turhia hankintoja ja siten kuormita luontoa. Opetuksen keskiössä on yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen tukeminen. Myös digitaalisissa ympäristöissä vuorovaikutteisuus on keskiössä. Opetuspisteitä on ympäri Kajaania, jotta oppimisympäristön saavutettavuus lähiopetuksessa paranisi. Opiskelijat ovat lahjoittaneet opistolle opiskelumateriaaleja mm. käsityön kursseille. (Tarkemmin ks. kohta Kestävä kehitys Kaukametsän opistossa: ekologinen ja taloudellinen kestävyys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)
KEHITTÄMISTARPEET Opiskelijoiden osallistaminen ja sitouttaminen opistoon.

4) Oppilaitoksen ympäristövastuu

KRITEERI: Oppilaitos on varmistanut ympäristöasioihin liittyvien säädösten vaatimusten toteutumisen ja kehittänyt tavoitteellisesti toimintansa ympäristövastuullisuutta.

Kriteerin selitys: Oppilaitoksen ympäristövastuuseen liittyviin normeihin kuuluvat muun muassa jätteiden synnyn ennaltaehkäisyyn, jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen, vaarallisten aineiden käsittelyyn ja varastointiin sekä vaarallisiin jätteisiin liittyvät säännökset. Oppilaitosten toimintaa koskevat lisäksi elintarvikehygieniää, rakentamista, sekä kulttuuriperinnön suojelua koskevat säädökset. Oppilaitoksen toimintakulttuurissa ympäristövastuullisten käytäntöjen toteutuminen näkyy esimerkiksi materiaalien, energian ja veden säästönä, ympäristövastuullisina hankintoina, tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttönä, kierrätyksenä ja lajitteluna, säästävinä ja vähäpäästöisinä liikkumistapoina, sekä vaarallisten aineiden käsittelyn ja varastoinnin turvallisuutena.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA Opiston ja Kajaanin kaupungin ympäristövastuuseen liittyvät asiakirjat ovat ajan tasalla. Sisällöllisesti; ks. Kestävä kehitys Kaukametsän opistossa Opetuksellisesti opisto tarjoaa mm. hygieniapassikoulutusta. Jokaisella ainealueella ympäristövastuuseen kannustetaan oman ainealueen filosofian mukaisesti. Opiston henkilökuntaa ja opiskelijoita kannustetaan kimpakyyteihin silloin kun se on mahdollista. Kaukametsän opisto toteuttaa Kajaanin kaupungin ympäristöstrategiaa: Kajaani on resurssiviisas luontokaupunki: "...Käytämme resurssejamme harkitusti, hyvinvointia, kestävää kehitystä ja vihreää siirtymää edistävästi. Pidämme yhdessä huolta puhtaasta luonnostamme ja ympäristöstämme. Edistämme luonnon monimuotoisuutta, hillitsemme ilmastonmuutosta ja

vähennämme päästöjämme. Kehitämme Kajaanin maakuntakeskuksena, jossa on tiivis ja kaupunkimainen keskusta sekä elinvoimaiset kyläalueet. Hyödynnämme tehokkaasti olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Edistämme mm. kiertotaloutta. Suosimme kävelyä pyöräilyä ja joukkoliikennettä. Teemme kestäviä hankintoja...”

-> Opistossa olemme tarkastaneet mm. Kajaanin suhteen hiilijalanjäljen ja tämänhetkisen ylityksen (liite 4). Olemme pohtineet keskustellen donitsitalous-työkalun avulla sitä, miten ihmiset saadaan kukoistamaan omalla alueellamme kansalaisopistotoiminnan avulla (liite 3).

KEHITTÄMISTARPEET

Mikäli Kajaani tarjoaa mahdollisuuden työsuhdepyöräilyyn, tarvitaan lukittu tila, jos ihmiset hankkivat sähköpyöriä. Kannustetaan ihmisiä kimpakyyteihin.

5) Yhteisön hyvinvointi

KRITEERI: Oppilaitos on laatinut säädösten vaatimusten mukaiset hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat ja kehittänyt tavoitteellisesti yhteisön hyvinvointia.

Kriteerin selitys: Oppilaitosyhteisön hyvinvointiin liittyviä säännösperusteisia suunnitelmia ovat muun muassa työsuojelun toimintaohjelma, pelastussuunnitelma, tasa-arvosuunnitelma, työterveyshuollon toimintasuunnitelma sekä henkilöstön kehittämissuunnitelma, suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, opiskeluhuoltosuunnitelma sekä järjestyssäännöt. Nämä säännökset koskevat erilaisia oppilaitoksia soveltuvien osin. Lisäksi oppilaitos voi laatia muitakin hyvinvointiin liittyviä toimintaohjeita. Oppilaitoksen tulee olla tietoinen säädösten vaatimuksista ja varmistaa niiden toteutuminen jokapäiväisessä toiminnassa ohjeiden, perehdytyksen ja seurannan avulla. Yhteisön hyvinvoinnin tavoitteellinen kehittäminen pohjautuu henkilöstön ja opiskelijoiden tarpeisiin. Hyvinvointia voidaan parhaiten edistää ottamalla koko yhteisö mukaan hyvinvoinnin edistämiseen. Tavoitteet voidaan yhdistää oppilaitoksen kestävä kehityksen ohjelmaan tai muuhun kehittämissuunnitelmaan.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3

NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA

Kaukametsän opisto noudattaa paljolti Kajaanin kaupungin tekemiä säännösperäisiä suunnitelmia. Nämä ovat ajan tasalla. Työn riskiarviointia opistossa täydennetään syksyllä 2023. Säännösperäisten suunnitelmien päivittäminen Kaukametsän osalta on jaettu oppilaitosten kesken sekä vahtimestaripalveluihin, josta on myös nimetty turvallisuusvastaava. Tällä on saavutettu synergiaetua.

Työterveys on muuttunut Mehiläiseen 1.5.2023. Työterveyden piirissä ovat myös tuntiopettajat.

Opiskelijoille on suunniteltu hyvinvointipassi, jonka tuotto luovutetaan johonkin avustuskohteeseen. Opiskelija voi passin avulla osallistua viiteen valitsemaansa liikunnan ainealueen opintoryhmään.

KEHITTÄMISTARPEET

Tuntiopettajien sitouttaminen. Tiedottaminen siitä, että säännöspäivät suunnitelmat ovat olemassa ja miten niitä sovelletaan. Suunnitelmien esille laitto päivittämissäpäivämäärineen. Opettajien kuormittavuuden tunnistaminen ja työterveyteen ohjaaminen tarvittaessa. kajaani.fi -tunnusten käyttöönotto tuntiopettajilla, jotta pystyy käyttämään M2 -järjestelmää ja HR-järjestelmää ja seuraamaan opiston tiedotusta.

6) Kumppanuudet

KRITEERI: Oppilaitoksella on kestävän kehityksen teemoihin liittyviä kumppanuuksia, joita hyödynnetään opetuksessa tai toiminnan kehittämisessä.

Kriteerin selitys: *Oppilaitoksen kestävän kehityksen toiminnan yhteistyötahoja voivat olla esimerkiksi kunnan tekninen toimi, ympäristötoimi, nuorisotoimi, sosiaali- ja terveystoimi tai kulttuuritoimi, ELY-keskus, Metsähallitus, luonto- ja ympäristökoulut, alueelliset kestävän kehityksen kasvatuksen yhteistyöverkostot, maatilat tai maatalouden esittelypuistot, kirjastot, paikallismedia, järjestöt, päiväkodit, muut koulut ja oppilaitokset, tutkimuslaitokset, museot, työelämän organisaatiot sekä koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen hankeverkostot.*

Ulkoisten kumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö voi liittyä esimerkiksi kestävyyskasvatukseen, toimintakulttuurin kehittämiseen, paikallisen/alueellisen ympäristön tilan/ihmisten hyvinvoinnin/kulttuurisen kestävyys edistämiseen, globaaleihin kysymyksiin vaikuttamiseen, yksilöiden kestävän elämäntavan edistämiseen, oppilaiden paikallisen osallistumisen ja vaikuttamisen edistämiseen tms.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3

NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA

2021 kestävän kehityksen viikko järjestettiin Kajaanin Nuorkauppakamarin kanssa.

(https://www.youtube.com/watch?v=rvxkl_QyPbQ)

Vuonna 2022 pidettiin luento Minäkö kestoilija Kajaanin Nuorkauppakamarin kanssa. Luentoja on järjestetty myös lintutieteilijöiden, nuorisotoimen, riistahoidon yhdistyksen, soten ja kirjaston kanssa.

Mm. suomen kielen kurssit tavoittelevat kestävää elämäntapaa maahan tulleeille ulkomaalaisille.

Kurssitoimintaa järjestetään yhteistyössä mm. MLL:n, akateemisten naisten, Kainuun hyvinvointialueen, kansainvälisten palvelujen, te-tston, aikuissosiaalityön, nuorisotyön ja KAMK:n kanssa.

Opisto on mukana sparraamassa Meri-Pohjolan opistopiirin toimijoita kestävän kehityksen asioissa, jotta mahdollisimman monet opistopiirin opistot hakisivat kestävän kehityksen auditointia.

Opisto on hakenut ja saanut rahoituksen ESR- hankkeeseen (DIGOT-hanke) sekä Erasmus+ liikkuvuusavustusta. Tässä yhteistyö on laajentunut Suomen rajojen ulkopuolelle.

KEHITTÄMISTARPEET

Hanketoiminta hyvinvointialueen kanssa tulisi lisätä, jotta voidaan paremmin ehkäistä syrjäytymistä ja parantaa yhdenvertaisuutta haavoittuvimpien ihmisryhmien kohdalla.

7) Oppilaitoksen tavoitteet ja arvot

KRITEERI: Kestävän kehityksen teemat ovat osa oppilaitoksen tavoitteita ja arvopohjaa.

Kriteerin selitys: Kestävän kehityksen teemat voivat näkyä oppilaitoksen strategiassa, tavoitteissa ja arvopohjassa esimerkiksi pyrkimyksenä ympäristövastuullisuuteen ja ekologisen kestävyuden turvaamiseen, hyvinvoinnin, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen yhdessä kumppaniverkoston kanssa.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA Opistolla on vahva humanismiin ja ekososiaalisuuteen perustuva arvopohja. (Ks. kohta Kaukametsän opiston tehtävä, arvot, visio, perusstrategia, tavoitteet ja kestävä kehitys ja Kestävän kehityksen osa-alueet) Opiston strategisena arvolauseena on ”Ajattelu, tunne, tahto ja toiminta ihmisen kasvussa” tavoitteena ”Oppimisen iloa kestävästi!”
KEHITTÄMISTARPEET Tuntiopettajien sitouttaminen prosessiin. Opiskelijoille täytyy arvopohja tehdä näkyväksi.

8) Johtaminen

KRITEERI: Oppilaitoksella on kestävän kehityksen asioista vastaava työryhmä ja kestävän kehityksen työlle on annettu tarvittavat resurssit.

Kriteerin selitys: On tärkeää, että oppilaitoksen kestävän kehityksen työtä koordinoi vastuullinen työryhmä, jossa on edustajia oppilaitoksen eri toiminnoista. Työryhmä voi olla erillinen kestävän kehityksen ryhmä tai tehtävä voi olla annettu jollekin olemassa olevalle työryhmälle. Kestävän kehityksen työ edellyttää riittävää resursointia suunnitteluun, koordinointiin ja toiminnan arviointiin. Useilla oppilaitoksilla on kestävän kehityksen koordinaattori, jolle on resursoitu osa työajasta tehtävää varten. Tavoitteena on, että pidemmällä aikavälillä oppilaitoksen kaikki toiminta suuntautuu kestävyyttä edistäväksi ja osaksi jokaisen yhteisön jäsenen päivittäistä toimintaa.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA

Opistolla on ollut kestävän kehityksen työryhmä vuodesta 2012 lähtien. Sitä ennenkin (vuodesta 2007) opistoa on kehitetty sekä EFQM että CAF:n mukaan. Opisto on ollut kestävän kehityksen auditoitu oppilaitos vuodesta 2014 lähtien.
KEHITTÄMISTARPEET Kestävyyden näkyväksi tekeminen käytänteissä. Tuntiopettajien ja opiskelijoiden sitouttaminen mukaan kestävyyden näkyväksi tekemiseen. EOppiva:ssa olisi mm. virkamiehille tarkoitettu pieni kestävän kehityksen koulutuspaketti, jota voisi hyödyntää esimerkiksi tuntiopettajien perehdyttämisympäristössä https://www.eoppiva.fi/koulutukset/kestavan-kehityksen-osaajaksi/

9) Henkilöstön osaaminen

KRITEERI: Henkilöstön ja tuntiopettajien kestävyysosaamisen tarpeet on tunnistettu ja toimenpiteitä osaamisen kehittämiseksi on tehty.

Kriteerin selitys: Henkilöstön kestävyysosaaminen peilautuu eri henkilöstöryhmien työtehtäviin: opettaja tarvitsee yleistä perusosaamista kestävyyskysymyksistä ja lisäksi osaamista oman opetusalan kestävyysasioista ja alan toimintaympäristössä tapahtuvasta muutoksesta. Lisäksi opettaja tarvitsee pedagogista osaamista kestävyystaitojen opettamisesta ja uudistavasta oppimisesta. Muun henkilökunnan edustajien osalta korostuu oman ammatin työprosessin ympärille linkittyvä osaaminen: esimerkiksi kiinteistöhoitajan osaamiseen kuuluvat energia- ja materiaalitehokkuus, kiinteistöjärjestelmät, jätteiden lajittelu ja kierrätys sekä turvallisuusasiat. Osaamistarpeet voidaan tunnistaa esimerkiksi osaamiskartoituksilla tai kehittämiskeskustelujen yhteydessä. Osaamista voidaan kehittää täydennyskoulutuksella ja työelämäjaksojen avulla.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 3
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA Intrassa on Kajaanin kaupungin kehittämis- ja kouluttamissuunnitelma, mikä on esitelty päätoimiselle henkilöstölle keväällä 2022. Opisto tarjoaa Pedanet -koulutuksia koko henkilökunnalle ilmaiseksi. Opisto on saanut rahoituksen ESR-hankkeeseen (DIGOT) sekä Erasmus+ liikkuvuusavustusta. EA-koulutuksia on tarjolla Kaupungin järjestämänä non-stop-periaatteella. Täydennyskoulutustarpeet tunnistetaan ja niihin kannustetaan. Kehityskeskustelut käydään päätoimisen henkilöstön kanssa vuosittain, jossa koulutustarpeita käydään läpi. Lisäksi opiston kuukausittaisissa palaverissa tavoitteena on kehittää opiston toimintaa kestävästi. Eri ainealueilla pidetään aineryhmäpalavereita tarvittaessa.
KEHITTÄMISTARPEET Saada tuntiopettajia mukaan kehittämään omaa pedagogista osaamista. Toistaiseksi voimassa olevien työsopimusten kirjoittaminen aloitetaan kelpoisille tuntiopettajille syksystä 2023 alkaen. Opisto voisi ottaa käyttöön https://www.eoppiva.fi/koulutukset/kestavan-kehityksen-osaajaksi/ koulutuksen, jonka avulla perustieto kestävästä kehityksestä kasvaa.

10) Toiminnan arviointi ja kehittäminen

KRITEERI: Oppilaitos on ottanut käyttöön kestävän kehityksen mittareita ja arvioinut kestävän kehityksen toimintaansa.

Kriteerin selitys: Kestävän kehityksen mittarit voivat olla määrällisiä mittareita kuten energian tai materiaalien kulutus, jätemäärät, tapaturmat ja kulttuuritapahtumien määrä tai laadullisia mittareita kuten henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointikyselyt tai oppimistulokset. Oleellista on, että oppilaitos valitsee käyttöönsä itselleen sopivat ja tarpeelliset mittarit, joilla voidaan seurata tavoitteiden toteutumista ja pitkäaikaista kehitystä. Myös kestävän tulevaisuuden indikaattorit toimivat mittareina. Ne antavat laajempaa ja yleisemmän tason laadullista aineistoa arvioinnin tueksi. On tärkeää, että näiden indikaattoreiden lisäksi oppilaitoksella on käytössään edellä mainittuja tarkemman tason mittareita, joista osa on määrällisiä. Kestävän kehityksen mittareiden antamaa tietoa hyödynnetään toiminnan arvioinnissa. Oleellista on määrällisen ja laadullisen tiedon käsittely johdon, henkilöstön ja opiskelijoiden yhteistyönä. Arviointikeskustelun pohjalta voidaan tunnistaa kehittämiskohteet, joita hyödynnetään toiminnan kehittämiseen.

ARVIO TOTEUTUMISESTA (1, 2, 3): 2
NÄYTTÖ KRITEERIN TOTEUTUMISESTA Mittareita mm. opiskelijamäärä, kurssilaisten määrä, kurssien hinta, toimintakulut, toimintatuotot, toimintakate, valtionosuus, kaupungin netto-osuus, kopiolaskuri/hlö, työtyytyväisyysmittarit, henkilötyövuosien määrä, asiakastytyytyväisyyskysely, pt ja tuntiopettajien sairauspoissaolot, tapahtumat, näyttelyt... Määrällistä palautetta kerätään systemaattisesti. Kurssipalautteita saatiin vuonna 2022–2023 455 % enemmän kuin lukuvuonna 2021–2022, kun otettiin käyttöön Hellewin automaattinen kurssipalaute, mikä lähtee kaikille osallistujille kurssin päätyttyä. Palautetta kerätään kursseilla myös suullisesti pitkin kurssia. Usein suullinen palaute kuitenkin jää vain opettajan omaan tietoon. Hyvinvointikyselyt tehdään joka toinen vuosi Kajaanin kaupungin toimesta. Oulun Amk:n toteuttamassa PoJo-hankkeen ”positiivinen työyhteisö” -kyselyssä kyselyn hallinnoija Lea Veivo ei ole nähnyt vielä niin hyviä tuloksia työhyvinvoinnista kuin Kaukametsän opistossa. Tähän kyselyyn ovat osallistuneet myös tuntiopettajat. Opistossa on rakennettu osaamisperusteinen ops ja osaamisperusteisia kursseja. Osaamisperusteisuuden liittyviä koulutuksia on tarjolla henkilöstölle.
KEHITTÄMISTARPEET Opiskelijoiden palautetta mitataan vain määrällisesti. Miten toteutuu opiskelijoiden laadullinen palaute? Yhteistyötä opiskelijoiden kanssa voisi olla enemmän. Hyödynnetäänkö palautetta riittävästi? Hellewiin olisi mahdollista rakentaa jokaiselle ainealueelle oman palautelomake. Kuinka paljon tarvitaan vertailtavuuteen liittyvää tietoa? Osa kysymyksistä tulisi olla samoja joka tapauksessa.

LIITE 3. Kaukametsän käytäntöjä.

Työsopimus

ensisijaisesti sähköisenä, vahva tunnistautuminen, sähköiseen arkistoon

Palkat

Tuntiopettajien palkat menevät Hellewistä siirtotiedostona verkkolevyasemalle, josta Sarastia ne hakee. Ei tarvitse täyttää paperisia palkantilauslomakkeita.

Opettajatietolomake

sähköinen lomake, toimitus sähköpostilla toimistoon

Matkalaskut

tehdään sähköisesti M2 ohjelmaan

Sairauspoissaolot

tehdään sähköisesti S365HR ohjelmaan

Lahjakortti

ostettavissa verkkokaupassa, toimitus sähköpostilla tai tulostettuna toimistosta

Liikuntapassi

ostettavissa verkkokaupasta, toimitus sähköpostilla tai tulostettuna toimistosta

Päiväkirjat

kuitataan Hellewi-järjestelmään, ei tulosteta, siirretään jatkossa sähköiseen arkistoon, pdf

Ulkoiset tilavuokrasopimukset

sähköpostitse, ei tulosteta, pdf tallennetaan yhteiseen kansioon

Kurssipalaute

sähköinen lomake automaattisesti kurssin päätyttyä asiakkaan sähköpostiin

Muistutusviesti kurssin alkamisesta

automaattinen tekstiviesti 1 pv ennen kurssin alkamista asiakkaan puhelinnumeroon

Palaute

Webropol-lomake, sähköinen ja Kajaanin kaupungin palautepalvelu, sähköinen

Laskutus

maksulinkit verkkopankkiin automaattisesti ilmoittautumisen yhteydessä asiakkaalle Hellewi-järjestelmästä, paperinen laskutus vähentynyt

Verkkomaksujen palautus kurssin peruuntuminen/ilmoittautumisen peruminen

selvittelyssä helpompi tapa

Arkistointi

muuttumassa sähköiseksi

Pedanet

oppimisympäristö kehittyy koko ajan, opettajille koulutuksia

Markkinointi

Facebook, Instagram, sähköiset valotaulut/Led jättitaulut, lehtimainokset ja julisteet

Opinto-opas

E-julkaisu, pdf-opinto-opas opiston verkkosivuilla, painosmäärä pienentynyt (n. 300 kpl?)

Verkkokauppa

uusi verkkokauppa käytössä 2022 tammikuun alusta

Henkilöstö

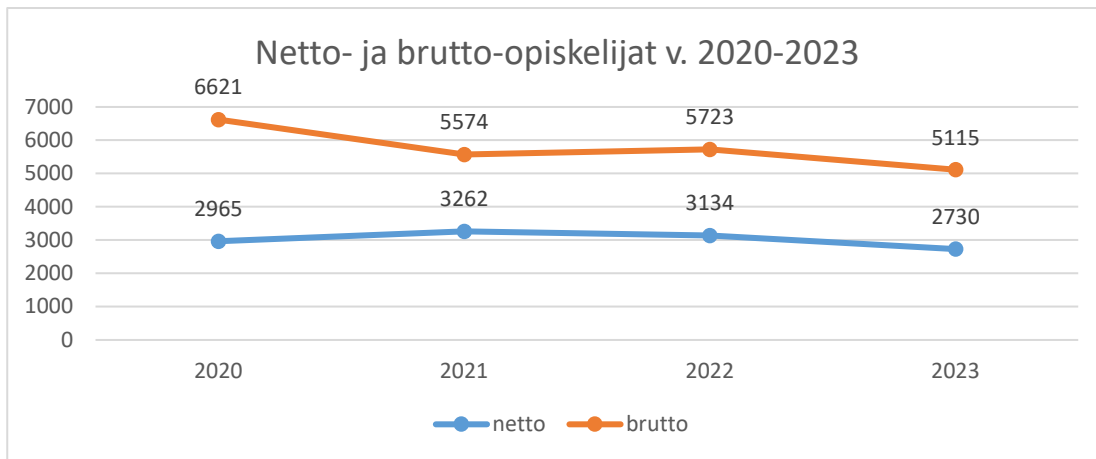
toimistohenkilöstö kulkee työmatkat pyörällä/kävelen

Lahjoitukset

opisto on saanut materiaalilahjoituksia (Heli muistaa mitä kaikkea on saatu)

Opiskelijamäärät

Netto-opiskelijat					
	Ikäryhmä	2020	2021	2022	2023
	0 - 14	358	350	310	238
	15 - 19	97	117	97	77
	20 - 24	73	75	106	60
	25 - 29	144	102	126	96
	30 - 34	156	150	170	137
	35 - 39	170	171	187	179
	40 - 44	202	164	164	162
	45 - 49	128	148	133	151
	50 - 54	183	163	155	131
	55 - 59	225	198	172	163
	60 - 64	289	234	213	199
	65 - 69	361	333	316	297
	70 - 74	274	266	270	275
	75 - 79	136	138	150	152
	80 -	43	63	72	75
	ei tiedoss	126	590	493	338
Netto-opiskelijat		2965	3262	3134	2730
Brutto-opiskelijta		6621	5574	5723	5115

Vuoden 2023 luvut 22.8.2023 tilanteesta

LIITE 4. KAJAANIN KAUPUNGIN HIILIJALANJÄLKI, RAJAT JA YLITYS (JYU.donitsitalous.laskuri)

Globaali ekologinen näkökulma									
Mikäli tiedossa ei ole aluekohtaisia lukuja, voit täydentää taulukkoon 2 keltaisella merkittyihin kohtiin valitun alueen väkiluvun, asutokuntien määrän sekä asutokuntien keskimääräiset vuotuiset tulot. Taulukko 1 laskee näiden tietojen perusteella automaattisesti alueen jalanjäljen, rajan ja ylityksen.									
Taulukko 1. Jalanjälki, rajat ja ylitys									
KAJAANI									
Mittari	Uloottuvuus	Indikaattori	Nimi	Yksikkö	Jalanjälki	Raja	Ylitys		
Arvio	Lannoitteiden liikkäyhtiö	Vesistöjen typipkuormitus		Tonnia	458	299	1,5		
Arvio	Ilmastomuutos	Kasviuonekaasut		Tonnia	414042	237931	1,7		
Arvio	Veden saatavuus	Sinisen veden käyttö		m3	7625764	19281275	0,4		
Arvio	Ilmansaasteet	PM2.5 päästöt		tonnia	117	0			
Arvio	Seasteet ja jätteet	Kokonais (yhdyksunta) jätteiden kierrätys		prosenttia	43	0			
Arvio		Ekologinen jalanjälki (Vijelysmaa)		globaalihehtaari (gha)	25826	18765	1,4		
Arvio	Maankäytön muutokset	Ekologinen jalanjälki (Metsä tuotteet)		globaalihehtaari (gha)	18319	24595	0,7		
Arvio		Ekologinen jalanjälki (Laidunmaa)		globaalihehtaari (gha)	5640	7215	0,8		
Arvio		Ekologinen jalanjälki (Kalastusmaat)		globaalihehtaari (gha)	8635	5295	1,6		
Arvio	Materiaalijalanjälki	Materiaalijalanjälki		Tonnia	1116759	442097	2,5		